

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՔ

ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

ՅԵՎ

ԱՐՉՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՉՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1928 թ.

338.98(47)

Ա-76

338.98(47)

4-76

ՊՐԻՆՏԱՐՆԵՐ ԲՈՒՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ ՄԻԱՅԵՔ

ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՅԵՎ ԱՐԶՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Թարգմ. Վ. ԲԱԲՈՅԱՆ

16826

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԶՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ № 67

ՅԵՐԵՎԱՆ

1928 թ.

888
27.

80.888
07.11

338.98(47)

4-26

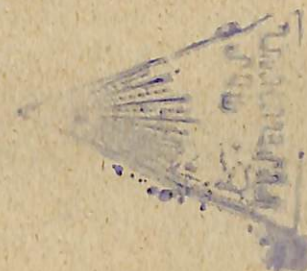
ՊՐԻՆՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ ՄԻԱՅԵՔ

ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՅԵՎ ԱՐԶՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Թարգմ. Վ. ԲԱԲՍՅԱՆ

16826

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԶՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ № 67

ՅԵՐԵՎԱՆ

1928 թ.

888
27

338.98(47)
07-11

02 AUG 2013

ՀԱՅՊՈԼԻԳՐԱՖԻ I ՏՊԱՐԱՆ
ՊԱՏՎԵՐ 1300
ԳՐԱՌԵՊ. 515 Բ. ՏԻՐԱԺ 500.

38183 12

ԳԼՈՒԽ III

ՍՈՑԻԱԼԻՉՄԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՅԵՎ ԱՐՇՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

I. ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՂԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄՆ ՈՒ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Համաշխարհային պատերազմը մեր ժողովրդական տնտեսու-
թյունն ավելի յե քայքայել, քան վնասել ալ յերկրինը: Բուրժուա-
վիայից պրոլետարիատին ժառանգություն անցած ընդհանուր ա-
վերածություն ու փլուզումին պիտի ավելացնել նաեւ յետոյ ըստ
դաքացիական կռիւները, վորը նույնպէս ծանր կերպով անդրա-
դարձաւ մեր ժողովրդական տնտեսության վրա:

Այդ բոլորի հետեւանքով խոշոր չափերով կրճատվեց ար-
տաւրութիւնը. նրա առանձին ճյուղերը միանգամայն դադա-
րեցին, մեռան, մի քանիսը հողիւ հազ շնչում ելին, աշուպեա,
որինակ, 1920-21 թ. չուգունի հալումն ընկաւ և հառաւ մինչեւ
նախապատերազմյանի 3%-ը: Տրանսպորտը բոլորովին քայ-
քայվել եր և սպառնում եր կանգ առնել: Բոլորը հիշում են,
թէ ինչպէս մեր գնացքները սողում ելին ու ստացում: Բանաւոր
դատակարգի հերոսական ջանքերի շնորհիւ միայն հաղթաւոր
յեղով մեր տրանսպորտը վերականգնել և վերջնական քայքա-
յումից ազատել: Ուշոր չափերով ընկաւ ու քայքայվեց գյու-
ղատնտեսութիւնը. քաղաքացիական կռիւների վերջին՝ հա-
ցահատիկների բերքը կաղձում եր նախապատերազմյանի
60%-ը: Սակայն ընտելւթյան առնելով ժողովրդական տնտեսու-
թյան հիմնական ճյուղերը—գյուղատնտեսութիւնն ու արդյու-

նաբերութիւնը—պիտի նկատենք, վոր վերջինս ավելի շատ տուժեց, քան գյուղատնտեսութիւնը. արդյունաբերութեան արտադրութիւնն ընկավ՝ ավելի խոշոր չափերով:

Այդպէս եր մեր ժողովրդական տնտեսութեան դրութիւնը, նախ քան մենք հնարավորութիւն կունենայինք խաղաղ շինարարութեան անցնելու: Այդ ժամանակից սկսած կուսակցութեան և խորհրդային իշխանութեան ամբողջ ուշադրութիւնը նվիրված է յերկրի արտադրողական ուժերի վերականգնմանը, քայքայված ժողովրդական տնտեսութեան բարձրացմանն ու ամրապնդմանը: Յեւ կամունիստական կուսակցութեան ղեկավարութեամբ, համեմատաբար կարճ ժամանակում, տնտեսական շինարարութեան ասպարէզում մենք խոշոր հաջողութիւնների հասանք: Մեկը—մյուսի հետեից գործի յեն գցվում դադարած գործարանները, կառուցվում են նոր ելեկտրոկայաններ, կարգավորվում է արանսպարաը, արագ թափով զարգանում է ապրանքաշրջանառութիւնը: Արդյունաբերութեան վերականգնման հետ դեպի արտադրութիւնն և քաղվում գյուղերում ցրվ յեկած արդյունաբերական պրոլետարիատը: Ներկա տարում (1927 թ.) խոշոր արդյունաբերութեան մեջ զբաղված բանվորութեան ընդհանուր թիվը կգերազանցի նախապատերազմյանին: Բանվոր դասակարգի նյութական դրութիւնը տարեց—տարի բարելավվում է: Սկսած նոր տնտեսական քաղաքականութեան կիրարկութեան տարիներից գյուղատնտեսութիւնն անընդհատ բարձրանում է: Գյուղը արագ կերպով վերականգնվում է: Բազմամիլիոն գյուղացիութեան բարեկեցութիւնը աճում, բարձրանում է:

Կապիտալիստական և՛ վոչ մի յերկրի ժողովրդական տնտեսութիւնն այդպէս արագ ու այդպիսի հաջողութեամբ չի վերականգնվել, ինչպէս պրոլետարական դիկտատուրայի յերկրինը: Առանց ոտարեկրկա փոխառութիւնների, առանց վորեւ կողմնակի ունեւթեան, կապիտալիստական պետութիւնների թշնամական վերաբերմունքի պայմաններում, բացառապէս սեփական ուժերով, մենք վերականգնել ենք մեր ժողովրդական տնտեսութիւնը:

Հետեյալ դիպրամը տալիս է մեր տնտեսութեան աճման ընդհանուր պատկերը:

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ Ե ԳՅՈՒՂԱՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ԱՊՐԱՆՔԱՅԻՆ ՍՎԱՍԱՆ % - ՆԵՐՈՎ՝ ԱՊՐԱՆՔԱՅԻՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՐ ՔԱՆԱԿԻ ԿԵՐԱԲԵՐՄԱՍԻ

Այս ավյալներից (տե՛ս դիպրամը) հետեւում է.

1. Ամբողջ ժողովրդական տնտեսութիւնն աճում է համաչափ ու անչեղ կերպով, 1927 թ. հասնելով նախապատերազմյան չափերին (99,6%) :

2. Գյուղատնտեսութեան արտադրանքը, վոր 1923-24 թ. կազմում էր նախապատերազմյանի 69%-ը, 1926-27 թ. հասել է արդեն 93,6%-ի այսինքն, միայն 3 տարվա ընթացքում ավելացել է 1½ անգամ: Սակայն, գյուղատնտեսութեան համեմատութեամբ, արդյունաբերութիւնն աճում է և՛ ավելի արագ թափով: Այդ յո—նաբերութեան արտադրանքը սկսած 1923-24 թ. մինչև 1926-27 թ. ավելացել է 2 անգամ և գերազանցել է նախապատերազմյան չափերին:

3. Արդյունաբերութեան արագ զարգացման համեմատ մեծանում է նաև նրա տնտեսարար կշիռը ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան մեջ: Ժողովրդական տնտեսութեան ընդհանուր արտադրանքի գումարի մեջ արդյունաբերութեան մասը, վոր 1923-24 թ. կազմում էր 25,8%, 1926-27 թ. հասել է արդեն 36,73%-ի:

Տնտեսական շինարարութեան այս կարճ ժամանակամիջոցում մենք կարողացել ենք գյուղատնտեսութեան և արդյունաբերութեան արտադրանքը հասցնել նախադատերազմյան մակարդակին:

Տնտեսական շինարարութեան մեր անցած ուղին անվանում են ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցման շրջան: Իսկ այն շրջանը, վորն այժմ մենք ենք թևակոխում, նախկինից տարբերելու համար կոչում են վերակառուցողական շրջան, այսինքն, մի շրջան յերբ ժողովրդական տնտեսութեանը վերանորոգվում, վերասարքավորվում է «գիտութեան ու տեխնիկայի վերջին նորքի համաձայն»:

Ամենից առաջ մեր արդյունաբերութեանը, կազմակերպչական բնագավառում, յենթարկվեց հիմնական վերակառուցման: Արդյունաբերութեան կազմակերպութեան ու կառավարման յեղանակը միանգամայն նորից է կոտցված: Այդ տեսակետից կապիտալիզմից մեզ վազենշ չի մնացել: Մեր տրեսներն ու սինդիկատները միայն անունով են հիշեցնում կապիտալիստական ժամանակաշրջանի համանման միութեաններին, իսկ իրենց նպատակներով ու բովանդակութեամբ նրանք սոցիալիստական կազմակերպութեաններ են հանդիսանում:

Հետո, ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցման շրջանում նաև տեխնիկական վերակառուցման սկիզբն է դրվել: Այդ բնագավառում, մենք ունենք մի քանի, ճիշտ է, տակավին վուշ աշխարհն իտջոր նվաճումներ, 1920 թվից սկսած կիրարկվում է, Լենինի կողմից նշած, յերկրի էլեկտրիֆիկացիայի ճրագիրը: Արդեն կառուցված են և գործում են Վոլխովստորոյի, Շատուրկայի, Նիժնեկոլոյովի, Շտերովկայի, Կաշերի և մի շարք այլ իտջոր էլեկտրակայանները: Նախադատերազմյան շրջանի համեմատութեամբ և յեկտրական եներգիայի գործադրութեանը մեծացել է 1½ անգամ: Տորֆի հանույթը մեքենայական նոր յեղանակով (հիդրոտորֆ) գերազանցել է նախադատերազմյան մակարդակին: Ռաժե-

ղացել է մեքենաշինարարութեանը: Տեխնիկական վերակառուցման սաղմերը նկատվում են նաև գյուղատնտեսութեան մեջ: Վերջինս կառավրվում է ավելի կատարելագործված յեղանակներով: Նրա մեջ մեքենաներն ավելի ու ավելի յեն կիրարկութեան գտնում (տրակտոր, խոտհար, քամհար և այլն), բարձրացել է տեխնիկական մշակութիւնների արտադրութեանը (բամբակ, կանեփ, կաավստ, ճակնդեղ և այլն): Աճել է անասնապահութեանը, շատ շրջաններում տնտեսութեան յետամնաց յեռադաշտյան սիտեմին փոխարինել է բազմադաշտյան սիտեմը:

Հասկանալի յե, վոր այս բոլորը տակավին առաջին քայլերն են միայն, վերակառուցման այն աշխատանքների սկիզբը միայն, վորը մենք սխտի կատարենք, և վորի գլխավոր խնդիրները առաջիկայումն են տակավին:

Ընթացիկ տնտեսական տարում արդյունաբերութեան յեղած սարքավորման ողտագործումը մենք իր սահմանին հասցրինք: Բոլոր ֆարրիկաներն ու գործատարները արդեն գործի յղված և լիովին ծանրաբեռնված են: Արտադրանքի մեծացումը և տնտեսութեան հետագա աճումը հնարավոր է միայն արտադրական կմախքի, յայնացման հիման վրա, ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան տեխնիկական վերակառուցման հիման վրա: Դրան յուղընթաց, կուտակվող միջոցները գլխավոր մասսան կզնա հիմնական ֆոնդերը ուժեղացնելու համար, կմտցվի հիմնական շինարարութեան մեջ, այսինքն, կկառուցվին նոր ֆարրիկաներ ու գործարաններ և հիմնովին կվերասարքավորվեն հին ձեռնարկութեանները: Վերականգնրման շրջանում կուտակվող միջոցների գլխավոր մասսան արդյունաբերութեան շրջանառութեան կապիտալ էր դառնում, իսկ վերակառուցման շրջանում այն գնում է մեծացնելու հիմնական կապիտալը: Դրա մեջ էլ կաշանում է վերակառուցողական շրջանի բնորոշ առանձնահատկութեանը, վորով նա զանազանվում է վերականգնման շրջանից:

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՏԱՐՐԵՐԻ ԱՃՈՒՄԸ ՄԵՐ ՄՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Մենք տեսանք արդեն (տե'ս գլուխ II), թե ինչպե'ս տեղի ունեցավ մեր տնտեսութեան վերելքը, ինչ ուղղութեամբ գնաց նրա զարգացումը: Յերկրորդ գլխում բերած թվերից մենք տեսանք նաև ինչ ու'՞յ ամենից շատ ուղղովեց ալք վերելքից:

Այդ տվյալներից արդեն բխում է այն հարցի պատասխանը, թե չարժու՞մ ենք մենք առաջ—դեպի սոցիալիզմը, թե՞ դեռ ու՞նք հեռու—դեպի կապիտալիզմը։ Մեր ժողովրդական տնտեսությունն աճում է պետարդյունաբերությունից դեպի ուժեղացման ուղղությամբ և սոցիալիստական տարրերի ամբողջումը՝ ի հաշիվ մասնավոր կապիտալի վտարման։ Տնտեսություն շինարարությունն ասպարիզում մենք դեպի առաջ, դեպի սոցիալիզմը խոչընդոտելու արևը։

ՊԵՏԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՆՉՄ-Ի ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ

Ժողովրդական տնտեսությունից վերականգնումը մենք սկսեցինք գյուղատնտեսությունից, վերսկսեցինք գյուղատնտեսությունից վերականգնումով միայն հնարավոր էր արդյունաբերությունից վերականգնումը։

Այժմ հակառակը պիտի լինի. գյուղատնտեսությունից հետագայ դարգացումը, առանց արդյունաբերությունից լայնացման՝ անհնարին կլինի։ Մեր գյուղացիական հետամնաց տնտեսությունը առանց տեխնիկայի արտադրությունից, առանց մեքենաների դործածությունից—նր դարձի առաջ, հետագայում դարձանալ չի կարող։ Նա պետական խոչընդոտող արդյունաբերությունից ոգնություն կարիք է զգում։ Գյուղը իր բարեկեցությունը բարձրացնել չի կարող, յեթե քաղաքը նրան իր տեխնիկայով, իր մեքենաներով ոգնություն չզա։ Դար համար էլ այժմ պիտի արդյունաբերությունից սկսել, հենց դրա վրա պիտի դարձնել զլխավոր ուղղությունը։

Մեր յերկրում սոցիալիզմի հիմնական բաղան, հենակետը հանդիսանում է խոչընդոտող պետական արդյունաբերությունը։ Առանց պետարդյունաբերությունից դարգացման, առանց նրա ղեկավարող դերը ամբողջ ժողովրդական տնտեսությունից մեջ ամբողջելու, չի կարելի սոցիալիզմի կառուցման մասին մտածել։ Գերակշիռ մանր գյուղացիական տնտեսություն (և այն էլ չափազանց հետամնաց) ունեցող մի յերկրում պետարդյունաբերությունը նրան, նոր սոցիալիստական հիմունքներով վերակազմելու դործում՝ խոչընդոտել է խաղում։ Պրոլետարիատի ղեկառնությունը պայմաններում, հոգի ազդալայնացման և տնտեսական կյանքի իշխող բարձունքները պե-

տությունից ձեռքում դռնվելու պայմաններում—գյուղացիական տնտեսությունից դարգացման այդ ճանապարհը լիովին հնարավոր է։

Մենք տեսնում ենք, թե պետական արդյունաբերությունը ամբողջ ժողովրդական տնտեսությունից մեջ ինչպիսի խոչընդոտող յեղծությունն է։ Այդ նշանակությունը տարեցատրի ավելի ու ավելի կուժեղանա։ «Սոցիալիստական շինարարությունից հիմնական նախադրյալը հանդիսանում է սոցիալիստական խոչընդոտող արդյունաբերությունից տնտեսական ղեկավարությունից տալահումը յերկրի ամբողջ եկոնոմիկայի վերաբերմամբ և առաջին հերթին նրա ղեկավարող և սոցիալիստական վերակազմող դերը գյուղացիական տնտեսությունից նկատմամբ, պրոլետարիատի թվի ու նրա տկտվությունից աճումը և բանլոր դասակարգի գաշինքի ամբողջումը՝ գյուղացիությունից ամբողջ հիմնական մասնայի հետ (XV՝ կուսկոնֆերենցիայի բանաձևից)։

Միայն այն դեպքում, յեթե առաջիկայում էլ, տարեց տարի պետական արդյունաբերությունից աճումը կկատարվի ավելի արագ, քան ժողովրդական տնտեսությունից մյուս տարրերինը, միայն այն դեպքում, յեթե նա կկարողանա իր հետևից տանել գյուղացիական տնտեսությունը, —միայն այդ դեպքում կապահովվի մեր հետագա առաջնադարումը դեպի սոցիալիզմ։

ՇԻՄՆԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՊԼԱՆԸ

Ահա թե ինչու՞ մեր արդյունաբերությունից բարգավաճման ու ծավալման և նոր ձեռնարկությունների շինարարությունից հարցերը կուսակցությունից և խորհրդային իշխանությունից համար կախեալու է նշանակություն ունեցող խնդիրներ և դարձել։ Վերն առաջինք, վար ժողովրդական տնտեսությունից տեխնիկական վերակառուցման ասպարիզում մենք արդեն վորոշ նվաճումներ արել ենք։ Ժողովրդական տնտեսությունից իսկական վերակառուցումը սկսվում է հիմնական շինարարությունից հնգամյա ծրագրի կերարկման հետ միտաին։ Այդ ծրագրի համաձայն, 5 տարվա ընթացքում նախատեսվում է հետևյալ հիմնական հատկացումները։

Արդյունաբերությունից համար	4,950,000,000 »
Տրանսպորտի համար	3,840,000,000 »
Բնակարանային շինարարությունից համար	1,897,000,000 »
Ելեկտրա-շինարարությունից համար	600,000,000 »
Գյուղատնտեսությունից համար	700,000,000 »

Հինգ տարվա ընթացքում մեր արդյունաբերությունն իր հիմնական կապիտալը կմեծացնի համարյա 5 միլլիարդ ուսրլով 1930 թ. վերջին պետարդյունաբերության հիմնական կապիտալի արժեքը կմեծանա 65%-ով: Ըստ հնդամյա ծրագրի պետական տնտեսության մեջ զբաղվող կապիտալների ընդհանուր գումարը կանցնի 13 միլլիարդ ուսրլուց:

Հիմնական շինարարության հնդամյա ծրագիրը կառուցված է մեր ունեցած ուսու հնարափութությունների մանրամասնորեն տնտեսափութված հաշվառքի վրա: Այդ ծրագրի իրագործման հիմնական միջոցը հանդիսանալու յե պետական տնտեսության ներսում տեղի ունեցող սոցիալիստական կուտակումը: Այդ ժամանակամիջոցում միայն լեռնարդյունաբերության մեջ տեղի ունեցող կուտակումը կկազմի մոտ $4\frac{1}{2}$ միլլիարդ ուսրլի:

Սակայն անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, վոր այդ ծրագրի իրագործումը կապված է մի շարք դժվարությունների հետ, վորոնց խորհրդային իշխանությունը չեղոքացնել կարող է իր ամբողջ ուժերի լարումով միայն:

Մինչև այժմ դեռ մենք ապրում ենք ապրանքային սովի պայմաններում, չուկայում տակավին զգացվում է ազդարնակությունը պետական արդյունքների մեծ պակաս: Մինչդեռ տնտեսության հետագա աճման ընթացքը, վոր կապված է ժողովրդական տնտեսության վերակառուցման հետ—զանգուղում է: Յեւ այդ հասկանալի յե, սկզբում, վորպեսզի չուկայում ավելացնենք ապրանքի քանակը, բավական էր, վոր մենք լրանի պցելինք անպործության մատնված ձեռնարկությունները: Այդ բանը, համեմատաբար, քիչ ծախք էր պահանջում և արագ կատարելն էր հնարավոր էր: Այժմ, յերբ գոյություն ունեցող բոլոր ձեռնարկությունները ուժեղ կերպով ծանրաբեռնված են, արդյունքների արտադրության հետագա ավելացումը հնարավոր է այն պեպքում միայն, յեթե մենք կառուցենք նոր ձեռնարկություններ և ընդարձակենք հները: Իսկ դրա համար պահանջվում են խոշոր միջոցներ և յերկարատեղ ժամանակ: Ի հարկե, արդանքային սովի վերացման ամենահասարակ միջոցը կլինի այն, վոր մենք վորոչ քանակի արդանք ներմուծենք արտասահմանից: Սակայն, մեր արտաքին աուտրի ասպարեզում մենք պիտի հետեենք հետևյալ կանոնին՝ քիչ ներմուծել և շատ արտահանել: Վորպեսզի մեր հիմնական շինարարության համար պահանջվող անհրաժեշտ միջոցները չբեհան արտասահման, այլ այնտեղից դեպի մեզ գան, անհրաժեշտ է, վոր մեր եքսպորտը (արտածում, վորի համար մեզ են վճարում) գերազանցի իմպորտի (ներմուծում, վորի համար

մենք ենք վճարում) գումարին: Հետևապես, արտասահմանից ներմուծվող արդանքների քանակը սահմանափակված է մեր արտահանության քանակով:

Պետարդյունաբերության պահեստի կապիտալների տնտեսաբար լինելը մեծ խոչնդոտ է հանդիսանում հիմնական շինարարության ծրագրի իրագործման համար:

Ոտարյերկրյա կապիտալիստները մեզ վարկ չեն տալիս վորովհետեւ դիտեն, վոր այդ վարկերը պիտի գնան ամբողջովն պրոյետարական պետության տնտեսական հզորությունը:

Մենք ստիպված ենք մեր հույսը միայն մեզ վրա դնելու, հետևապես ուրեմն խիստ խնայողությամբ վերաբերվել խորհրդային յուրաքանչյուր կողմին: Մենք պիտի մեր ծախքերը կրճատենք՝ հասցնելով այն անհրաժեշտ մինիմումի, վորպեսզի հիմնական շինարարությանը կարողանանք սովի շատ միջոցներ տրամադրել:

Վերջապես, ժողովրդատնտեսության սեկտորալիզացիան յուսուց բարձրագուրակ տեխնիկների ու ճարտարապետների մի ամբողջ քանակ ունենալու անկարելի յե, վորոնցով, սակայն մենք այնքան ազատ ենք: Պետության առաջ ծառացած է բարձրագույն և միջակ կրթության ունեցող տեխնիկների անհրաժեշտ բնակաղմ պատրաստելու խնդիրը:

Մեր տնտեսության աճման խնդիրների հետ կապված բոլոր դժվարությունները խորհրդային պետությունը կարող է հաղթել իր սեփական ուժերով: Ընթացիկ տնտեսական տարում արդյունաբերության արտադրանքը, նախընթաց տարվա համեմատությամբ, կունենա 17-18%-ի հավելում:

Չնայելով տնտեսության աճման դանդաղ ընթացքին, վոր կապված է ժողովրդական տնտեսության վերակառուցման հետ, այնուամենայնիվ այդ աճումը պիտի համարել շատ նշանակալից: Բաւական է տալ վոր նա, համենայն դեպս, 3 անգամ գերազանցում է նախապատերազմյան արդյունաբերության չափին: Կապիտալիստական և՛ վոչ մի յերկրի տնտեսություն չի աճել այդպիսի արագ թափով: Այստեղ արդեն յերեան են յեկել մեր ժողովրդական տնտեսության ծրագրային շինարարության առավելությունները: Այս տարի արդյունաբերության մեջ (էլեկտրաշինարարության հետ միասին) զբաղված միջոցները հասնում են խոշոր գումարներին՝ 1,000 միլլիոն ուսրլու: Արդեն սկսված են Դնեպրոստրոյի, Սվերստրոյի և մի շարք այլ ուժեղ էլեկտրոկայանների և խոշոր գործարանների կառուցումները:

Տնտեսական շինարարությունը բնագավառում մեր ունեցած նը-
վաճումները ապացուցում են, վոր կուսակցությունն ու խորհրդ-
ային իշխանությունը տնտեսական ձեռք բաղադրականություն են
վարում: Սա արդեն ինքնին մեծ առհաստատ չէ, վոր մեր առաջ
կանգնած չափը դժվարություններին մենք կհաղթահարենք, ինչ-
պես հաղթահարել ենք անցյալում, և կուսակցության ղեկավարու-
թյամբ ժողովրդական տնտեսության փերահատուցման գործը հա-
ջողությամբ ի կատար կածենք:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ՈՊՈԶԻՑԻԱՆ

Մեր ամբողջ տնտեսական շինարարության մեջ սպողիցիան
միայն խոչընդոտներ ու դժվարություններ և տեսնում և բնավ
չի նկատում մեր նվաճումները: Նա իր գլուխը կորցրել է այն
բոլոր դժվարությունների հանդեպ, վորոնց մենք հաղթահա-
րելու յենք, և միայն բղավում է այն մասին, թե մեկ կլանում
է բուրժուական տարերքը: Ոպողիցիան չի տեսնում կամ չի
ցանկանում տեսնել այն հաջողությունները, վորպիսիք մենք
ունեցել ենք սոցիալիզմի կառուցման ապագայիցում:

Ըստ էության, սպողիցիան հայացքները, անխառնա-
թյուն են արտահայտում պրոլետարիատի ունեցած ուժի նը-
կատմամբ: Նրանք Լենինից չառ են հեռանում և իրական
փաստերի նկատմամբ ուղղակի հակասություն մեջ են դնում:
XV կուսկոնֆերենցիայի բանաձևի մեջ, վորում դատարկու-
վում է սպողիցիայի պարավորական գիծը, ասված է. «Յերկ-
րի արտադրողական ուժերի զարգացումը, վոր տեղի չէ ունե-
ցել նոր տնտեսական քաղաքականության անցած տարիներում,
ժողովրդական տնտեսության հասարակայնացված սեկտորի
ավելի արագ աճումը մասնավոր-կապիտալիստական համե-
մատությամբ, այդ բոլորը յավազուն կերպով հերքում են
սպողիցիայի հայացքները, վորը տնտեսական շինարարության
առաջին քայլերին հանդիպած դժվարություններն ու խոչըն-
դոտներն նկատում է վորպես մեր յերկրում սոցիալիզմի հաղ-
թական կառուցման անհնարինությունը ապացույց»:

Տնտեսական շինարարության բնագավառում մեր կու-
սակցությունը ամուր կերպով կապված է Լենինի ուսմունքին,
վորի համաձայն սոցիալիզմի կառուցման համար անհրաժե-
շտը մեր յերկրն ունի բավարար չափով: Ոպողիցիայի տե-
սակետն է, վոր մեր յերկրի տեխնիկական ու տնտեսական
հետամնացությունը, սոցիալիզմի կառուցման համար հան-
դիսանում են անհաղթահարելի խոչընդոտները: Նա չարժեա-
կում է պնդել, վոր մեր յերկրում սոցիալիզմի կառուցումը

անհնարին է: Մինչդեռ բանվոր դասակարգը կուսակցու-
թյան ղեկավարությամբ, իրագործելով Լենինի պատգամները, սո-
ցիալիստական հասարակության հիմքն է դնում: Այդ ապա-
րկում բանվոր դասակարգը մեծ հաջողությունների չէ հա-
սել:

Փորձը յուրյ է ապիս, վոր մենք կարող ենք սոցիալիզմ
կառուցել և մենք այն կկառուցենք, չնայելով այն բոլոր դժվա-
րություններին ու խոչընդոտներին, վորոնք այդ մեծ գործում
կանգնած են մեր առաջ:

2. ՄԵՐ ՅԵՐԿՐՈՒՄ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ԿԱՌՈՒՑԵԼՈՒ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ ԻՆՂԻՍՏՐԻԱԼԱՑՈՒՄ ՅԵՎ ԿՈՊԼԵՐԱՑՈՒՄ

Ապրանքային սովը, վորը մենք ապրել ենք և վորպիսին վո-
րոչ չափով զգացվում է և այժմ, թաղնված է արդյունաբերու-
թյան արտադրության և գյուղատնտեսության միջև յեղած ան-
համաչափության մեջ: Սակայն արդյունաբերության և գյու-
ղատնտեսության միջև գոյություն ունեցող այդ անհամաչափու-
թյունը նոր յերեվույթ չէ. նա մեկ ժառանգություն է մնացել
հին կարգերից: Մինչև պատերազմը գյուղատնտեսության ընդ-
հանուր արտադրանքը յերկու անգամ գերազանցում էր արդյու-
նաբերության արտադրանքի արժեքին: Այդ ժամանակ սեփական
արտադրության պահաւը լրացվում էր արտասահմանից մեծ քա-
նակությամբ ապրանքներ ներմուծելով: Դրա չնորհիվ էլ ար-
գյունաբերական ապրանքների առաջարկի ու պահանջի միջև
ստեղծվել էր վորոչ հավասարակշռություն:

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո այդ անհամաչա-
փությունը, յերկու հիմնական պատճառներով էլ ավելի ուժե-
ղացավ: Առաջին—հողի ազգայնացումը գյուղացիության ազա-
տեց մի շարք վճարումներից, տուրքերը կրճատվեցին, դրա հե-
տևանքով էլ մեծացավ գյուղի պահանջը արդյունաբերական
ապրանքների նկատմամբ: Յերկրորդ—նախապատերազմյան շը-
ջանի համեմատությամբ նշանակալից չափերով կրճատվեց ար-
տասահմանից ապրանքներ ներմուծելը:

Մենք արդեն առաջինք, վոր ոտարերկրյա ներմուծումների
առաջ մեր յերկրի սահմանները լայն բանալ չենք կարող: Դրա

համար ել գոյություն ունեցող անհամաչափությունն ու աղբյուր-
քային սովը վերացնելու միակ ճանապարհը՝ սեփական արդյու-
նաբերության արագ զարգացումն է։ Յեւ այդ գիծն էլ վերցրել
է մեր կուսակցությունը։ Իսկ այդ՝ յերկիրը ինդուստրիալացման
յենթարկելու գիծն է։

Խորհրդային Միության ազգաբնակչության մեծամասնու-
թյունը գյուղացիությունն է։ Ամբողջ յերկրում ներկայումս
հաշվում է մոտ 20 միլիոն գյուղացիական տնտեսություն։ Գյու-
ղատնտեսության ընդհանուր արտադրանքն իր չափերով գերա-
զանցում է արդյունաբերության արտադրանքին։ Մեր յերկիրը՝
գյուղատնտեսական յերկիր է։ Մեր քաղաքականության նպա-
սակն է նրան արդյունաբերական, ինդուստրիալ դարձնել։ Յերկ-
րի ինդուստրիացումը նշանակում է արդյունաբերության արագ
զարգացում և ամբողջ ժողովրդական տնտեսության մեջ նրա դե-
կավարող դերի ուժեղացում։ «Ժողովրդական տնտեսության ին-
դուստրիալացման էությունը ժողովրդատնտեսության ամբողջ
սխեմի յերկու հիմնական ճյուղերի—արդյունաբերության և
գյուղատնտեսության—տեսակարար կշիռի փոփոխման մեջ է կա-
յանում։ Ինդուստրիացման ժամանակ արդյունաբերության տե-
սակարար կշիռը աճում է ի հաշիվ գյուղատնտեսության տեսա-
կարար կշռի»։ (Կոնուր, թվեր)։

Հասարակական կյանքում ինդուստրիալացիա բանվոր դա-
սակարգի անչեղ աճում է նշանակում, նրա՝ մյուս գաղափարների
նկատմամբ ունեցած ղեկավարող դերի հետագա ամրապնդում է
նշանակում։

Ջեռնարկելով յերկրի ինդուստրիացման, առաջին հերթին
մենք պիտի զարգացնենք ծանր արդյունաբերությունը և հատկա-
պես նրա այն ճյուղերը, փորձնք մեքենաներ, գազգյահներ, գա-
նաղան ապարաններ ու մեխանիզմներ են արտադրում։ Առաջին
հերթին մեքենաներ արտադրելու գործի կարգավորելը մեզ հա-
մար այն կարեւոր նշանակությունն ունի, փոր մենք կապահո-
վենք մեր տնտեսական անկախությունը և այլևս կայսում չեմք
ունենա կապիտալիստական յերկրներից։ Խորհրդային Միությանը
արտադրության միջոցներ ներմուծող յերկրից, դարձնել այդ-
պիսիք արտադրող յերկիր, —այդ է մեր տնտեսական քաղաքական-
ության մատակա տարիների առաջնագույն նպատակը և այդ է
մեր կուսակցության դիրքեկտիվները տնտեսական որգաններին։

Մեր պետական արդյունաբերությունն ըստ իր տիպի՝ սո-
ցիալիստական արդյունաբերությունն է։ Յեթե յերկրի ինդուս-
տրիալիզացիան կատարվելու յի ի հաշիվ պետական արդյունա-
բերության աճման, —այդ այդ կնշանակի, փոր մեր ժողովրդա-
կան տնտեսության մեջ ամրապնդվելու յեն սոցիալիստական
տարրերը։ Մեր սոցիալիստական յերկրը մենք կարող ենք ամ-
րապնդել միայն ինդուստրիալիզացիայի միջոցով։ Սրանից հետե-
վում է, փոր մեր կուսակցության ղեկավարությամբ տարվող
յերկրի ինդուստրիալիզացման աշխատանքները հանդիսանում են
սոցիալիզմի կառուցման աշխատանքներ կա։

Սակայն սոցիալիզմ, այդ կնշանակի աշխարհի հասարակարգ,
փոր ժամանակ ամբողջ ժողովրդական տնտեսությունը հասարա-
կայնացվում, կազմակերպվում ու տարվում է միասնական տնտե-
սական ծրագրի հիմունքներով։ Դրա համար էլ սոցիալիստական ար-
թյունաբերության զարգացման զուգընթաց մեր առաջ կանգնած է
ժանր ու ցրիվ վիճակում դանդաղ գյուղացիական տնտեսություն-
ների միացման ու կազմակերպման, գյուղատնտեսության արտա-
դրության հասարակայնացման նպատակը, փորով հետեւ միայն քա-
ղաքում, գյուղից կտրված, չի կարելի սոցիալիզմ կառուցել։ Սո-
ցիալիզմը կարող է նա պիտի կառուցվի սոցիալիստական արդյունա-
բերության և կազմակերպված ու հասարակայնացված գյուղական
տնտեսության դաշինքի հիման վրա։

Ինչ կերպ է տեղի ունենալու գյուղական տնտեսության սո-
ցիալիստական սկզբունքներով կազմակերպելու դարձը։ Վե՞րն է
գյուղում սոցիալիզմի շինարարության ուղին։ Այս հարցին սպա-
ռող պատասխան տվել է Լենինը։ Նա ցույց է տվել, փոր գյուղում
սոցիալիզմ կարող է կառուցվել բազմամիլիոն գյուղացիական մաս-
սաների կոոպերացման միջոցով։

Իր «կոոպերացիայի մասին» հոդվածում, փոր հանդիսանում է
քաղաքական կտակը կուսակցության, Լենինը գրել է. «Մեզ մոտ
գոյություն ունեցող կարգերում, կոոպերատիվ ձեռնարկները մաս-
նափոր կապիտալիստական ձեռնարկումներից պահպանվում են
փորպես կոլլեկտիվ ձեռնարկումներ, բայց դրանք սոցիալիստական
ձեռնարկումներից չեն դանազանվում, յեթե նրանք հիմնված են
հողի վրա ու կատարվում են արտադրության այն միջոցներով, փո-
րանք պատկանում են պետությանը, այսինքն բանվոր գաղափար-
գին»։ Հետո Լենինը ցույց է տվել, «փոր մեր պայմաններում կուս-

պերացրան միշտ և մօեն տեղ զուգադիպում և սոցիալիզմին» : Կո-
ոպերացման յենթարկել գյուղական արգարնակությունը , այդ աշն
ե , ինչ վոր հարկավոր և ներկա ժամանակում : «Իսկ արտադրության
միջոցները հասարակական սեփականության , բուրժուազիայի վրա
պրոլետարիատի տարած դատարարության հաղթանակի պայման-
ներում» քղաքակրթված կոպերատորների հաղթարկարգն հենց սո-
ցիալիզմի հասարակարգն է» : (Լենին) :

Կոմունիստական կուսակցությունն անշեղ կերպով աշխատում և
կյանքում կիրառել Լենինի կոոպերատիվ ծրագիրը : 14-րդ կուսկոն-
ֆերենցիայի բանաձևովում ասված է , թե «Գյուղում սոցիալիզմ
կառուցելու հիմնական ուղին այն է , վոր պրոլետարիատի ձեռքին
դրնվող պետական , վարկային հիմնարկությունների և այլ իշխող
բարձունքների սոցիալիստական արդյունաբերության կողմից տեխ-
նիկան աճող ղեկավարման պայմաններում» կոոպերատիվ կազմա-
կերպության մեջ քաշվի գյուղացիության հիմնական մասան և
ապահովվի այդ կազմակերպության սոցիալիստական դարգացու-
մը՝ նրա կապիտալիստական տարրերն ողտադործելով հաղթանա-
քելով դուրս մղելով» :

Յեկ այսպես , ինդուստրիալիզացիա ու կոոպերացիա — ահա
մեր յերկրում սոցիալիզմի կառուցման հիմնական ուղիները :

ԻՆՊՈՒՍՏՐԻԱԼԻԶԱՑԻԱՆ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կուսակցության վարած զինք՝ յերկիրն ինդուստրացման յեն-
թարկելու համար վոչ միայն չի հակառու գյուղացիության հիմ-
նական մասայի շահերին , այլ ուղղակի զուգադիպում և նրան
Յեկ , իրոք , ինդուստրիալիզացիան կեժանացնի արդյունաբերական
ապրանքների դները և կրարելավի նրանց վորակը : Ինդուստրաց-
ման ինդրում գյուղացիությունը շահադրդոված և վորպես արդյու-
նաբերական ապրանքների սպասող , վորովհետև մեր արդյունա-
բերությունը գլխավորապես աշխատում է գյուղացիական շուկայի
համար : Այս մեկ : Յերկրորդ , ինդուստրիալիզացիայի ժաժանակ
արդյունաբերության արագ աճումը կպահանջի բանվորական լրա-
ցուցիչ ուժ : Այդ բանը հնարավորություն կտա գյուղի ազգաբնա-
կության ավելցուկ ձեռքերին քաղաքում աշխատանք ունենալու
Յերրորդ , գյուղացիությունը ինդուստրիալիզացիայի խնդրում շա-
հադրդոված է , վորպես արտադրող , վորպես քաղաքի դարգացող

արդյունաբերության հում նյութ մատակարարող : Ինդուստրիալի-
զացիան գյուղական անտեսությանը կտա սարքավորում և արտա-
դրության ավելի կատարելագործված միջոցներ : Իսկ այդ շա-
կաբեր է , վորովհետև ինքը , գյուղատնտեսությունը իր հետա-
գա դարգացման և մշակության ավելի կատարելագործված ձևերին
անցնելու համար մեքենաների կարիք ունի :

Իր հերթին գյուղատնտեսության ինդուստրիալիզացումը ուժեղ
թիվան կհանդիպանա գյուղատնտեսության արտադրության հասա-
րակական ձևերի դարգացման համար :

Ընկ . Ռիկովը պատմում է , թե այդ տեսակետից գյուղում
ինչ հսկայական աղեկցություն և ունենում տրակտորը : «Ահա
հարցերի մի շարք , վորոնք հաջորդաբար առաջադրվում են
տրակտոր դնած մեքենայական արտելին առաջին հարցը , վոր
ծագում է , այն է՝ թե տրակտորը վարում է արդյոք
ամբողջ դաշտը պահպանելով միջնակները թե՞ միայն
գամից վարում է ամբողջ դաշտը , վորպես մի ամբողջություն :
Վերջինս ձեռնառու չէ : Յերր հոգը հերքված է , ծագում է մի այլ
հարց , բաժանել հերկած հողը , թե՞ միատեղ ցանել և ապա
բերքը բաժանել : Յերր ցորենը հասավ , բաժանել նա առանց
հնձելու , թե՞ միասին հնձել և խուրձերը բաժանել : Յեթե
հունձը կատարված է միատեղ , հարց է ծագում , բաժանել
արդյոք խուրձերը , թե՞ միասին կայսել : Ապա միատեղ կայսե-
լուց հետո , արդյոք ցորենը բաժանել ըստ անտեսություննե-
րի , թե՞ կոոպերացիայի միջոցով վաճառել և վորով բաժանել :
Այդպիսի մտքերով և տողորվում գյուղացին , յերր տրակտո-
րն և մտնում գյուղատնտեսության մեջ...» :

Առանց տրակտորի կիրարկման , առանց մեքենայացման , ա-
ռանց գյուղատնտեսության արտադրությունը տեխնիկական ավելի
բարձր հիմունքների վրա դնելու , գյուղում սոցիալիզմ կառուցելու
մասին խոսք լինել չի կարող : Գյուղացիական մասայի կոոպերա-
ցումը միայն այն ժամանակ սոցիալիստական բնույթ կկրի , յեթե
զուգընթացաբար կրարձրանա գյուղատնտեսության արտադրու-
թյան տեխնիկան , յեթե այն տեղի կունենա գյուղատնտեսության
ինդուստրիալիզացիայի հիմունքներով :

ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՄԱՍՍԱՆԵՐԻ ԿՈՈՊԵՐԱՑՈՒՄԸ

Լենինը ուսուցել է , վոր բազմաթիվ գյուղացիական մասային
կազմակերպել և սոցիալիստական շինարարության գործի մեջ մենք
քաշել կարող ենք վոչ թե ստիպել , այլ յեթե

գործով ցույց տանք, վոր նոր ձևով, սոցիալիստորեն տնտեսություն վարելը գյուղացիության համար ձեռնառու չէ։ Գյուղացիություն պիտի կապկապել իր իսկ սեփական շահերով, գյուղացիությանը պիտի տալ ախպիսի հասարակ ձևերա համար մատչելի կադմակերպություն, վորին մասնակցելով, նա փորձով համոզվի իր սեփական ոգտի մասին։ Այդպիսի հասարակ և գյուղացիության համար մատչելի կադմակերպության ձևը՝ հանդիսանում է կոոպերացիան։ Հենց հանձինս կոոպերացիայի, գլուխ եր Լենինը, մենք գտել ենք մասնավոր շահը միացնելու միջոցը, նրան ընդհանուր շահին յենթարկելու միջոցը, ու հենց այդ պատճառով էլ կոոպերացիան գյուղի համար, վորպես ուղղեցույց կծառայի գեպի սոցիալիզմը։

«Յուրաքանչյուր գյուղացիական տնտեսություն շահագրգռված է, վերպեսգի լավ և ձեռնտու պայմաններով վաճառելի եր արտադրութեան մթերքները. յուրաքանչյուր գյուղացիական տնտեսություն շահագրգռված է, վերպեսգի ըստ հրապարակին եփան և ձեռնտու պայմաններով դնի իրեն համար անհրաժեշտ քաղաքական արդյունաբերութեան մթերքները՝ ֆեֆ աշտակն կոչված սպասողական պահանջի զծով (մանուֆակտուրայի, կոշկեղենի և նման այլ անմիջական գործածութեան արդյունքներ, և արտադրողականութեան պահանջի զծով (արտադրութեան ամեն տեսակի միջոցներ զնում, ինչպէս բարելաված սերմեր, գյուղատնտեսական գործիքներ և այլն)։ Ճիշտ նույնպէս ել յուրաքանչյուր գյուղացիական մասնավոր, մանր տնտեսություն շահագրգռված է, վերպեսգի կարիքի դեպքում ըստ հրապարակին ունենալ ավելի եփան վարի։ Յեւ ամա, այդ հանգամանքը, վարի վոչ միայն չի հակասում մասնավոր տնտեսութեան շահերին, այլ սակայն այդ շահերից անմիջականորեն բխում ու այդ շահերից թեղադրվում է, այդ հանգամանքն է, վոր գյուղացիութեանը մղում է դեպի կոպերատիվ միացութեան ուղին։ Ճիշտ այդպէս է յեղել ամենուրեք, ճիշտ այդպէս է յեղել աշխարհի բոլոր յերկր»։ (Բուխարին)

Սակայն բուրժուական յերկրներում ալլ կոռուպտիվ միութ-
յուններն անհրաժեշտորեն մտել ելին կապիտալիստական սխտեմի
մեջ, ըստ եյուլթյան հաղիսում ելին խոշոր կապիտալի մի մասը
ե իրենցից սոցիալիստական մոլինչ չեղին ներկայացնում : Բուրժու-
ական յերկրներում ալլ կերպ ել լինել չեը կարող ճի լինի, ուր
արտադրության բոլոր միջոցները, բանկերը, յերկաթուղիները

պատկանում են մի խումբ խոշոր կապիտալիստների, փորոնք ժողովրդական տնտեսությունը ծառայեցնում են իրենց շահերին և փորոնք իրենց ձեռքումն են պահում ամբողջ պետական իշխանությունը։ Մեր յերկրում պետական իշխանությունը պատկանում է պրոլետարիատին։ Տնտեսական կյանքի բոլոր իշխող բարձունքները կապիտալիստների ձեռքից խլված են և բանվոր դատակարգի սեփականությունն են հանդիսանում։ Այս պայմաններում կոոպերացիայի դերը հիմնովին փոխվում է։

«Յեթե զյուզացիական կոոպերատիվները, ընդհանրապես և
ամբողջությամբ, մտցնել պրոդուկտարական պետության տնտե-
սական որդանների սխտեմի մեջ, այդ կնշանակի պրոդուկտ-
արիատի տնտեսական ղեկավարությունը, այդ կնշանակի պրոդու-
կտարիատի և զյուզացիության դաշինքի ամրապնդում, այդ
կնշանակի, վոր մենք խոշոր քայլերով դեպի սոցիալիզմն
յենք գնում» (Բուխարին) :

Գյուղացիական տնտեսութիւնները կազմակերպման պրոցեսը կանգ չի առնում այն ձևերի վրա, վորպիսիք մենք գծեցինք վերը: Նա ավելի խորն է գնում և աստիճանաբար կազմակերպում է գյուղատնտեսութեան ամբողջ արտադրութեանը: Գյուղացիք փորձով համոզվում են, վոր իրենց համար վոչ միայն ձեռնտու յի գյուղատնտեսական միջերփնիքի կոլլեկտիվ վաճառքը, այլ և ավելի ձեռնտու յի ալլ միջերփնիքի կոլլեկտիվ արտադրելը: Իրենց միջերփնիքի կոլլեկտիվ վաճառք կազմակերպելուց նրանք անցնում են արտադրութեան կոլլեկտիվ կազմակերպութեան: Սկզբում նրանք կոլլեկտիվներ ու ընկերութիւններ են կազմակերպում հատուկ միջերփնիքներ միասին վերամշակելու համար, ինչպես կաթ, կարտոֆիլ, ձառնդեղ, կտավատ և այլն: Կազմակերպվում են ընդհանուր պանրագործարաններ, յուղագործարաններ, կարտոֆիլ վերամշակելու սլաշագործարաններ և մի շարք այլ կոլլեկտիվ ձեռնարկումներ:

Մյուս կողմից սոցիալիստական արդյունաբերության զարգացմամբ գյուղատնտեսության մեջ կալիբրանա տրակտորները և զանազան մեքենաները դործաձուլվում են, այդ հանդամանքը գործելիքան կհանդիսանա գյուղական տնտեսության բոլոր ճյուղերը նոր կյուրիկալի սկզբունքներով կազմակերպելու համար :

«Նշեցիր փրկացիային անցնելով այդ պրոցեսը իր ավելի
լրիվ ավարտումը կունենա: Այսպես, Գյուլագիրական տնտեսու-
թյունը դառնալով կազմակերպված սխտեմ, կսկսի ավելի ու
ավելի աճել: Գյուլագիրական տնտեսությունները առանձնա-

ցած և ցաք ու ցրելով վիճակից վեր են ածվում մեկ կազմակերպ-
ված ամբողջություն։ Գյուղացիական տնտեսություններն առ-
տիճանաբար փոխում են իրենց սեփական բնույթը, համա-
խմբվում են միասեղ և աճում միասնաբար, պետական ար-
դյունաբերության հետ կազմելով մի ամբողջու-
թյուն։ Իսկ տնտեսության այսօրինակ շղթան, վորն իր բո-
լոր մասերում կազմակերպված է, ըստ էության հենց սոցիալ-
իզմ է» (Բուխարին)։

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒՅՑՈՒՆԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

Այժմ տեսնենք, թե գյուղում սոցիալիստական շինարարություն
ինչպե՞ս զարգացավ։ Վորոնք են մեր ունեցած նվաճումները, և ամենից
առաջ ի՞նչ գործնական հետևանքների յենք հասել մենք՝ կյանքում
կոոպերատիվ ծրագրերը կիրարկելիս։

Բոլոր տեսակի նախնական կոոպերատիվների ընդհանուր թի-
վը (առանց Ուկրաինայի) 1924 թ. 25 հազար էր. 1926 թ. այդ թի-
վը արդեն հասել էր 33 հազարի, կամ աճել էր 29,6%-ով։ Նրանց
անդամների թիվը 2 միլիոնից բարձրացել էր 5,9 միլիոնի, կամ՝
189,3%-ի։

Գյուղատնտեսական կոոպերացիան ընդգրկում է Խորհրդային
Միության ամբողջ գյուղական տնտեսությունների 22,5%-ը։ Իսկ
կոոպերացիայի հատուկ տեսակները, միջին թվով, ընդ-
գրկում են գյուղատնտեսական համապատասխան մթերքներ արտա-
դրող (ծխախոտ, կաթնամթերքներ, ճակնդեղ և այլն) տնտեսու-
թյունների ընդհանուր թվի մոտ 50%-ը։ 1925 թ. վերջին գյուղա-
տնտեսական կոոպերացիայի միջոցների ընդհանուր գումարը հա-
նում էր 900 միլիոն ռուբլու։ Սակայն այդ գումարից կոոպերա-
ցիայի սեփական միջոցները կազմում էին միայն 130 միլիոն ռուբ-
լի։ Գյուղատնտեսական կոոպերացիան ունի 16 հազար զանազան
տիպի մանր ու միջակ արտադրական ձեռնարկումներ։

Պիտի նշել, վոր մինչև պատերազմը գյուղատնտեսական
կոոպերացիայի մեջ մասած գյուղացիական տնտեսությունների
տոկոսը ավելի բարձր էր, քան այժմ։ Այստեղից ինքնին հե-
տևում է այն, վոր մենք պիտի ձգտենք զեպի գյուղատնտե-
սական կոոպերացիան գրավել չքավոր ու միջակ մասսայի
լայն խավերին, ամեն կերպ նպաստենք նրա կազմակերպման
ու զարգացմանը։ Մեր պայմաններում գյուղատնտեսական կո-

ոպերացիան գյուղի չքավոր-միջակ խավերի համար ունի հըս-
կայական նշանակություն։ Նա հանդիսանում է գյուղական
հասարակայնացման հիմնական ձեւը։

Այդ իսկ տեսակետից մեր նպատակը պիտի լինի, վոր գյու-
ղական տնտեսությունների թվական ընդգրկումով մենք վոչ
միայն հասնենք այլև գերազանցենք նախապատերազմյան մա-
կարդակին։

Ովքե՞ր են մասնակցում գյուղատնտեսական կոոպերացիային,
սոցիալական վոր խմբերն են նրանում գերակշռում։

Կոոպերացիայի անդամների սոցիալական կազմը հետևյալ պատ-
կերն ունի (տոկոսներով՝ առ կոոպերացված տնտեսությունների
ընդհանուր թվի) —

Լծկանագուրկ	26,3	} 77,8 չքավորական
1 գլուխ լծկան ունեցող	51,5	
2 » » »	15,3	
3 » » »	5,2	
4 » » »	1,7	} 100%

Այս տվյալներից պարզվում է, վոր գյուղատնտեսական կոո-
պերացիայի մեջ գերակշիռ դեր ունին չքավորական խմբերը։ Կոո-
պերացված 100 տնտեսություններից 93-ը կազմում են չքավոր-
միջակ տնտեսությունները։ Կոոպերացված հարուստ տնտեսու-
թյունների տոկոսը չնչին է։ Այս տվյալները ցույց են տալիս, վոր
գյուղատնտեսական կոոպերացիայի նկատմամբ մեր վարած քա-
ղաքականությունը ճիշտ է, նկատի ունենալով այն պայքարը, վոր
կուլակ տարրերը յերբեմն ծածուկ, յերբեմն բացահայտ կերպով
մղում են գյուղի չքավորության դեմ։ Այդ քաղաքականության
էությունն այն է, վոր պետք է ոգնել չքավորին իրականացնելու
իր դաշինքը միջակի հետ, պետք է դուրս մղել կուլակին, զրկել
նրան գյուղացիության միջակ խավի վրա ունեցած իր ազդեցու-
թյունից և կոոպերացիայի մեջ ապահովել գյուղի պրոլետարական
մասի ղեկավարությունը։

1925 թ. կեսերին վարկային կոոպերացիան ընդգրկում էր
ՍՍՀՄ-ի ամբողջ գյուղացիական տնտեսությունների 15,2%-ը։
Վարկային կոոպերացիայի չրջանառության ընդհանուր գումարն
այս 1-ն հուլիսի 1926 թ. կազմում էր 760 միլիոն ռուբլի։ Նա,

գլխավորապես, վարկավորում է չքավոր ու միջակ անտեսությունները: Վարկային կոոպերացիայի խոշոր բացերից մեկը՝ գյուղացիական ավանդների չնչին լինելն է, վորը կապիտալի ընդհանուր գումարի 2%-ն կազմում միայն: Մեր նպատակն է լինելու գեպի վարկային կոոպերացիան ներգրավել գյուղացիության խնայողությունները:

Առ 1926 թ. ԽՍՀՄ հաշվում էր 22 հազար կոլեկտիվ անտեսություններ, վորոնք ունեյին 1 միլիոն անգամ, 3 միլիոն գեսյատին վարկաճող: Ըստ սոցիալական կազմի կոլեկտիվներում գերակշռում են չքավորները: Արտելներում նրանք կազմում են անգամներ ընդհանուր թվի 74%-ը, կոմունաներում՝ 85%-ը, ընկերություններում՝ 50%-ը և միջակ անտեսությունների 49%-ը: Բոլոր տեսակի կոլեկտիվների ընդհանուր աճման մեջ նկատվում է հասարակ միությունների (ընկերությունների) ավելի արագ աճում:

Գյուղատնտեսության մեջ պետական արդյունաբերությունն առաջիմ չնչին մեծություն է կազմում, ընդամենը, 1,5% միայն (առանց ձկնորսության և) անասնապահության) ընդհանուր արտադրանքի վերաբերմամբ, թեպետ և պետք է ասել, վոր վերջերս խորհրդային անտեսություններն աճում և) ամբարնդվում են:

1925-26 թվին Խորհրդային Հանրապետությունների ամբողջ Միության մեջ կային 5,706 խորհրդ. անտեսություններ 3,1 միլիոն ցանքի տարածությամբ:

Գյուղատնտեսական մեքենաների տարածման աստիճանը գյուղում մի կողմից ցույց է տալիս, վոր նրա բարեկեցությունը բարձրացել է, իսկ մյուս կողմից մեքենաների, հատկապես տրակտորների բաշխումը մեզ պարզ պատկեր է տալիս այն մասին, թե ինչ ազդեցություն ունի ինդուստրիալիզացիան գյուղատնտեսական արտադրության հասարակայնացման վրա: Բերենք մի աղյուսակ, վոր ցույց է տալիս գյուղատնտեսական մեքենաների ներքին արտադրության և արտասահմանից ներմուծման չափերը:—

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԵԳԵՆԱՆԵՐԻ ՆԵՐՔԻՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒ- ԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄԸ.

ՏԱՐԵ- ԹՎԵՐ	Մ Ի Լ Ի Ո Ն Թ Ո Ի Բ Լ Ի Ն Ե Ր Ո Վ				
	Ներքին արտադրու- թյուն	Ներմու- ծում	Դրանից արակտոր- նիկի ներմուծում	Ընդամենը	Ընդամենը %, ով 1913 թվի վերա- բերմամբ
1913	67	48,7	—	115,7	100
1923—24	16,8	6,2	—	23	19,8
1924—25	39,9	32,2	10,7	72,1	62,3
1925—26	68	51,5	18,5	119,5	103,3

Այս աղյուսակից յերեվում է, վոր գյուղատնտեսական միջեր-ներքի և ներմուծման քանակի և ներքին արտադրություն քանակի տեսակետով՝ 1925-26 թ. մենք նախապատերազմյան մակարդակից առաջ ենք անցել: 1925-26 տնտեսական տարում մեր գործարաններում շինված է 847 տրակտոր, իսկ սույն տնտեսական տարում ծրագրված է բաց թողնել սեփական արտադրության 1,320 տրակտոր:

Տրակտորների բաշխումն հետևյալ պատկերն ունի:—

Բոլոր տրակտորների	64,8%-ը	պատկանում է	կոոպերացիային
»	32,8%-ը	»	պետություն
»	2,4%-ը	»	մասն. անձանց

Վերջապես գյուղի էլեքտրիֆիկացիայի շրջանում մեր ձեռք բերած նվաճումները ցույց տվող տվյալները բերենք: 1916 թվին կար ընդամենը 78 գյուղական էլեքտրոկայան՝ 1,352 կիլովատ-ժամ ընդհանուր ուժով, իսկ 1925 թվին հաշվում էր արդեն 446 գյուղական էլեքտրոկայան՝ 7,705 կիլովատ-ժամ ընդհանուր ուժով: Հեղափոխության 9 տարիների ընթացքում միայն՝ մենք ունենք թե՛ էլեքտրոկայանների և թե՛ նրանց հզորության ավելացում համարյա վեց անգամ:

Այդպիսով գյուղի սոցիալատական վերակառուցման գործում առաջին քայլերը մենք արել ենք: Թե հետագայում ինչ հաջողու-

թյամբ գյուղին առաջ կշարժվի դեպի սոցիալիզմ, դա ամբողջովին կտրված կլինի մեզնից, մեր համերաշխ ու համառ աշխատանքից :

ԺՈՂՈՎՐԴԱՏՆԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՊԼԱՆԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մեր պետական ամբողջ արդյունաբերությունը կազմված է տրեստներից և կոմբինատներից, ու կառավարվում է մի կենտրոնից, վերին հանդիսանում է ԽՍՀՄ Ժողովրդատնտեսության Խորհուրդը: Մեր արդյունաբերության զարգացումը տարերային կերպով տեղի չի ունենում, ինչպես կապիտալիստական յերկրներում, այլ կատարվում է զիտակցարար, տնտեսական մարմինների մշակած պլանով: Արդյունաբերության զարգացման պլանը պետք է համաձայնեցվի Ժողովրդատնտեսության բոլոր այլ ճյուղերի հետ՝ ու ամենից առաջ գյուղատնտեսության զարգացման հետ: Արդյունաբերությունն ու գյուղատնտեսությունը չեն կարող զարգանալ իրարից անջատ, իրարից անկախ: Այս յերկու ճյուղերն իրար հետ սերտ կապված են և նրանց մեջ յեղած կապի խզումը սպառնում է ծանր հետեւիանքներով՝ տնտեսական ցնցումներ և կրիզիսների ձեւով: Այդ պատճառով ևլ մենք պետք է վո՛չ միայն պետարդյունաբերությունը, վո՛չ միայն տնտեսությունն սոցիալիստական մասը կառավարենք, այլ և մենք պետք է ամբողջ Ժողովրդատնտեսությունը կառավարենք և պլանի յերթակներ: Բայց այնպիսի մի հըսկայական յերկրի, վորպիսին Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությունն է, Ժողովրդատնտեսությունը կառավարելը ծայր աստիճան դժվար և բարդ մի գործ է: Դա բարդանում է նաև այն բանով, վորովհետև մենք պետք է վո՛չ միայն տնտեսական հաշվի տեսակետով կառավարենք, այլ և մեզ ե՛լ ավելի մեծ չափով անհրաժեշտ է, վոր մեք Ժողովրդատնտեսությունը սոցիալիստական ուղղությամբ զարգացնենք: Դա կարելի յե անել միայն կանոնավոր կառուցված տնտեսական այնպիսի պլանի հիման վրա, վորը կարողանար ընդգրկել բոլոր Ժողովրդատնտեսությունն իր ամբողջությամբ:

Բայց ի՞նչ կերպ մենք կարող ենք կարգավորել մասնավոր տնտեսության զարգացումը:

Պրոլետարական պետության ձեռքբերումն են գտնվում իշխող տնտեսական գլխավոր բարձունքները, վորոնց ոգնությունը մենք կարող ենք օգտել մասնավոր տնտեսության զարգացման վրա՝ մեզ

ցանկալի ուղղությամբ: Գների քաղաքականությունը, յերկաթուղային տարիֆների քաղաքականությունը, վարկային քաղաքականությունը և, վերջապես, հարկային քաղաքականությունը, — ահա այն տնտեսական լծակները, վորոնք թույլ են տալիս մեզ չուկայի պայմաններում կարգավորել մասնավոր տնտեսությունը: ԽՍՀՄ ամբողջ Ժողովրդատնտեսության համար միասնական տնտեսական պլան կառուցելը միանգամայն հնարավոր է:

Այս տեսակի տնտեսական պլաններ կառուցելու գործին մենք արդեն ձեռնարկել ենք: Նման տնտեսական պլան են հանդիսանում «Ժողովրդատնտեսության կոնտրոլ թվերը», վոր կազմում է Պետական Պլանային Հանձնաժողովը (Պետպլանը) և հաստատում է կառավարությունը: Դրանք կազմվում են մեր նվաճումների մանրագնին հաշվառման հիման վրա: Դրանք հանդիսանում են այն փոփոխությունները զիտականորեն նախատեսելու մի փորձ, վոր տեղի կունենա Ժողովրդատնտեսության մեջ՝ նրա հետագա զարգացման գոգքնիթաց:

«Կոնտրոլ թվերն, ըստ էյությունի, մի կողմից պրոգնոզ (նախատեսում), իսկ մյուս կողմից՝ դիրեկտիվ (հրահանգ) են հանդիսանում: Վորքան ճշգրիտ և պրոգնոզը, այնքան պարտադիր է այն, և ընդհակառակը» («Կոնտրոլ թվերը»): Ժողովրդատնտեսության 1926—27 թվի կոնտրոլ թվերի ներածություն մեծ ասված է, վոր մեր տնտեսական քաղաքականությունը ընդգրկում է իմնական զերեկտիվն այն է, վոր «յերկրի արտադրական ուժերն ալեն կերպ զարգանան՝ այլ զարգացման ընթացքում սոցիալիզմի դիրեկտիվ ամրապնտելով, ըստ վորում ի նկատի ունենալով, թե սոցիալիզմ չի կարող լինել առանց արտադրական ուժերի զարգացման, բայց վոր Խորհրդային Միության մեջ արտադրական ուժերի ամեն մի զարգացում դրա հետ միասին նաև սոցիալիզմի աճում չի հանդիսանում»:

Մենք սոցիալիզմ ենք կառուցում ընական անհուն հարստություններ ունեցող մի յերկրում, միևնույն ժամանակ տեխնիկապես ու տնտեսապես հետամնաց մի յերկրում: Մենք պետք է ի նկատի ունենանք, վոր նախապատերազմայն այն մակարդակը, վորին մենք հասել ենք, ինքն ըստինքյան շատ ցածր մի մակարդակ է հանդիսանում յեվրոպական կապիտալիստական յերկրների մակարդակի հետ համեմատած: Մենք վո՛չ մի դեպքում չենք կարող բաժարարվել ձեռք բերված հաջողություններից և պետք է ե՛լ ավելի մեծ յեռանդով զարգացնենք յերկրի արտա-

զբաղված ուժերը: Մեր ժողովրդատնտեսութեան կառուցման պլանայնութեան շնորհիվ մենք անհամեմատ ավելի արագ ստալ կշարժվենք կապիտալիստական յերկրներէից, վարոնց արտադրութեան անարխիան տանում ե նրանց զեպի հսկայական միջոցներէի ու ուժերի աննպատակ վատնում: Ժողովրդատնտեսութեան կառուցման պլանայնութեան մեզ հսկայական առավելութեան կրնձեռի, վարոնց մենք կողտագործենք, վոր յերկրի արտադրական ուժերի զարգացմամբ մենք հասնենք կապիտալիստական յերկրներին ու ավելի ստալ անցնենք նրանցից:

3. ԱՐԶՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՍՐՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

ԽՆԴԻՍՏՐԻԱԼԻՉԱՑԻԱՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹՅԱՆ ՌԵԺԻՄԸ

ՅԵՎ ԱՐԶՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Վերը մենք խոսեցինք այն մասին, թե սոցիալիզմի կառուցման հիմնական ուղին յերկրի ինդուստրիալիզացիան ե: Բայց մեր յերկրին ինդուստրիալիզացիան համար հսկայական միջոցներ են հարկաւոր: Մինչդեռ մեզնում յեղած ալլ միջոցները անբավարար են, մեր պաշարները դեռ չաա աղքատիկ են, մեզնում քիչ կապիտալ կա: Ապա վորտեղից կարող ենք մենք ստանալ յերկրին ինդուստրիալիզացիայի յենթակելու համար անհրաժեշտ միջոցները:

Մենք չենք կարող հույս դնել ոտար յերկրյա փոխառութեաններէի վրա: Արտասահմանյան բուրժուազիան մեզ պետք յեղած կապիտալները չի տալիս մեր կողմից բնդունելի պայմաններով: Մենք Հոկտեմբերյան Հեղափոխութեանը չկատարեցինք, վոր ոտար յերկրյա կապիտալին ճորտ դառնանք, ալլ կատարեցինք, վոր մեր յերկրին ինքնուրույն, անտեսական ու քաղաքական տեսակետով կապիտալիզմից միանգամայն անկախ դարձնենք, վոր մեր յերկրում սոցիալիզմ կառուցենք: Բուրժուական յերկրներին ինդուստրիալիզացել են ի հաշիվ բոնութեանների ե պատերազմական կողոպուտների, ի հաշիվ զաղութների շահագործման ե թույլ ժողովուրդների ճնշման: Պրոլետարական պետութեանը բոլոր ճնշված ժողովուրդների բարեկամն ե հանդիսանում, նա պայքարում ե իմպերիալիզմի դեմ, վոր զաղութները միանգամայն ազատվին ոտար բոնութեանից, վոր բոլոր յերկրներին ազատ զարգանան: Պարզ ե, վոր կողմ-

պրաների ու բոնութեանների ուղին մեր ուղին չե, պարզ ե, վոր ալլգալիսի ճոնապարհով մենք չենք կարող ինդուստրիալիզացվել: Մեզ համար միակ հնարավոր ուղին, վոր մենք բռնել ենք արդեն—զաինդուստրիալիզացիան ե ի հաշիվ յերկրի ներսում կատարված սոցիալիստական կուտակման կատարելն ե: Մենք ներքին կուտակում մի չարք աղբյուրներ ունենք:

«Վաչարտադրական դասակարգերի (բուրժուազիայի ե աղնւթականութեան) եքսպրոպրիացիան^{*)}, պարտքերի անուշացիան^{**)}, արդյունարբութեան, պետաւետրի (ներքին ե արտաքին) ե վարկային սմբողջ սիստեմի յեկամտաները պետութեան ձեռքում կենտրոնացնելը ե ալլն, ալլ բոլորն ըստինքյան յերկրի ներսում այնպիսի կուտակման հնարաւորութեան են բնձեռում, վորն ապահովում ե ինդուստրիալիզացիայի այն անհրաժեշտ տեմպը, վոր պետք ե սոցիալիստական յինարարութեան համար»: (Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի 1926 թ. ապրիլյան պլենումի բանաձեւից): Մենք պետք ե նկատի ունենանք, վոր ինդուստրիալիզացիա կատարելու միջոցների ալլ աղբյուրներ չունենք, ե դրա համար ել պետք ե խնայողաբար վերաբերվենք կուտակված յուրաքանչյուր կուպեկին: Մենք պետք ե մեր միջոցները կանոնավոր ու խնայողաբար ծախսել սովորենք, այնպես ծախսենք, վոր կուտակման ըստ կարելոյն մեծ մասը հիմնական յինարարութեանը հատկացնենք:

«Յեթե մենք այնպես անենք, վոր բանւոր դասակարգի ղեկավարութեանը գլուղացիութեան վերաբերմամբ պահպանվի, ալլ ղեպղում մենք հնարաւորութեան կատանանք մեր պետութեան մեջ անտեսութեան մեծագույն ու գերագույն խնայողութեան գնով հասնել այն բանին, վոր ամեն մի փոքր խնայողութեան պահենք մեր խոչոր մեքենայական ինդուստրիայի զարգացման, ելեքտրիֆիկացիայի, հիդրոտորֆի զարգացման, Վոլյաովստրոյի կառուցումն ավարտելու ե ալլն համար: Դրա, միայն դրա վրա պիտի դրվի մեր հույսը» (Լենին):

*) Այսինքն նրանց ձեռքից հոյն ու արտադրութեան միջոցները խլելու ե վերջիններից պրոլետարական պետութեան սեփականութեան դարձնելը:

**) Այսինքն ցարական կաաւորութեան ե Գերեմսկու կաաւորութեան արած պարտքերի չձանաչելը, վոչնչացնելը:

Լենինը բազմիցս խոսել է այն մասին, թե խորհրդային ամեն մի կուսակ մենք պետք է խնայենք՝ մեր խոշոր արդյունաբերությունը դարդացնելու համար։ Վոչ-արտադրական ծախքերի դեմ պայքարելը, չռալլուծյան և ավելորդության դեմ պայքարելն այժմ, չե՞րք մենք ձեռնարկել ենք ինդուստրիալիզացիայի իրականացման դործին, իսկապես հսկայական նշանակություն ունի։ Մեր տնտեսավարման և կառավարման բոլոր բնագավառներում խնայողություն խիստ ուժիմ կիրառելն անհրաժեշտ պայման է հանդիսանում՝ յերկրի ինդուստրիալիզացիան հաջող կերպով կատարելու համար։ Ահա՛ թե ինչու կուսակցություն և կառավարություն ուշադրությունը ներկայումս ամբողջովին դարձված է այս հարցի վրա։

XV՝ կուսկոնֆերանսի բանաձևվի մեջ ասված է. —

«Անհնարին է յերկրի ինդուստրիալիզացիան իրականացնել առանց խնայողության ուժիմը խիստ ու անշեղ կիրառելու։ Ամբողջ կուսակցություն և խորհրդային բոլոր մարմինների ուշադրությունը պետք է ուղղվի այն հանդամանքի վրա, վոր վերջ արվի ամեն տեսակ ավելորդություններին և վոր արտադրական ծախսերին։

Խնայողության ուժիմն հաջող ու կանոնավոր կիրառելու անհրաժեշտ պայմանը հանդիսանում է այս դործի մեր բանվորական լայն մասսաների մասնակցությունը։ Խնայողություն ուժիմի հաստատուն իրականացումը կարող է և պետք է զգալի միջոցներ ավելացնի՝ յերկրի ինդուստրիալիզացիայի հիման վրա տնտեսության զարգացումն առաջ տանելու համար։ Կոնֆերանսը նշում է, թե խնայողության ուժիմ կիրառելու ընթացքում կուսակցության զիրեկտիվների խեղաթյուրումներ են տեղի ունեցել, վորոնք խնայողությունն ի հաշիվ բանվոր դասակարգի կենսական կարիքների իրագործելու փորձերով են արգահայտվում։ Խնայողության ուժիմի այդորինակ աշխատակման դեմ անհրաժեշտ է վճռական պայքար մղել այս ուղղությամբ կատարվող ամենատեսակ փորձեր արմատախիլ անել»։

Մենք խնայողության ուժիմ պիտի կիրառենք վերագրի ծախսերը, մեր տնտեսական ու խորհրդային հիմնարկությունների չափապանց ուռցրած շտապների պահպանման ծախսերը խիստ կրճատելու, այդ հիմնարկությունների մեջ ամենատեսակ վոչ-արտադրական ծախսերը վերացնելու ճանապարհով, մեր ձեռնարկությունների մեջ արտադրություն ավելի կանոնավոր կազմակերպելու ճանապարհով, կամայական բացակայությունների և դործի

ժամանակ պարսպ մնալու դեմ պայքարելու և աշխատանքային դիսցիպլինան ամրապնդելու ճանապարհով։ Չկա վո՛չ մի խորհրդային ու տնտեսական հիմնարկություն, չկա վո՛չ մի ձեռնարկություն, վորտեղ՝ դործին ուշադիր ու բանական վերաբերմունք ցույց տալու դեպքում՝ մենք չկարողանայինք մեծ գումարներ տնտեսել, վորոնք այժմ դեռ մեր անփութություն և անկուշտութեան խնդիրն է։ Կատարում ծախսվում են իզուր, դուրս են գալիս մեր ձեռքից, քամուն են տրվում։

Խնայողության ուժիմին ճիշտ մոտեցում ունենալով՝ մենք հրեարավորություն կունենանք միլիոնավոր ու տասնյակ միլիոնավոր բուրժուական տնտեսել և այդ գումարները ֆարրիկ-գործարանային նոր շինարարություն հատկացնել։ Խնայողության ուժիմն իրագործելու խնդրում շահադրդոված է ամբողջ բանվոր դասակարգը։ Այդ պատճառով էլ խնայողության ուժիմը կիրառելու ախտիվ մասնակցություն պետք է կոչվեն բանվորական լայն մասսաները ու ամենից առաջ՝ արհեստակցական միությունները։ Խնայողության ուժիմի կիրառմամբ մենք չենք կարող քիչ թե շատ կյան արդյունքների հասնել, յեթե այս գործում բանվորական մասսաները և արհմիությունները ախտիվ մասնակցություն չունենան։

Միայն կլինի կարծել, թե խնայողության ուժիմը հերթական «հարվածային» մի կամպանիա չէ, վոր կարելի չէ կատարել կարճ ժամանակամիջոցում։ Վո՛չ, խնայողության ուժիմը—դա խորհրդային պետության այն քաղաքականությունն է, վորն ավելի յերկար ժամանակ է տեւելու և կիրառվելու յե համառ ու հաստատ մի ամբողջ շարք տարիների ընթացքում։ Ահա՛ ինչու Արհմիությունների VIII համագումարը խնայողության ուժիմի մասին ընդունած իր բանաձևվի մեջ մատնանշում է. —

«Խնայողության ուժիմի իրագործման այս յերկարատե և ուշադրություն ու հաստատականություն պահանջող աշխատանքի ընթացքում՝ արհմիությունները չպիտի բավականանան միայն աջակցելով, այլ և արտադրության բարելավման, տնտեսական ու պետական ապարատի պարզացման, բարելավման և եփանցման ուղղությամբ ձեռք առնված միջոցների անմիջական նախաձեռնողները պիտի հանդիսանան։ Նրանք պետք է մանրազնին ստուգեն, թե ինչ իրական արդյունքներ են ձեռք բերված այս ուղղությամբ՝ այդ

նպատակով տնտեսական մարմինների գեկտարների հաշվետվութ-
յունները լսելով»:

Արհմիությունները հակառակն դեր ունեն խնայողության ու-
ժիմը կիրառելու գործում: Արհեստակցական միություններն ի-
րենց զբաղվածք չատ մոտիկ են կանգնած մեր տնտեսական ապա-
րանքներին, ամբողջ արտադրությանը և պետական տնտեսությանը:
Այդ պատճառով ել նրանք ավելի, քան վորեն այլ կազմակերպու-
թյուն, կարող են և պետք է զբղիչ հանդիսանան տնտեսական մար-
մինների վերաբերմամբ՝ խնայողության ուժիմը կիրառելու գոր-
ծում:

ԱՐՏԱԴՐՈՒՅՅԱՆ ՌԱՑԻՈՆԱԼԻՉԱՑԻԱՆ ՅԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՀԱՐՑԵՐԸ

Սոցիալիստական կուտակման գլխավոր աղբյուրներից մեկը
հանդիսանում է այն շահույթը, վոր ստանում է պրոլետարական
պետութիւնը պետական արդյունաբերութիւնից: Յերկրի ինդուս-
տրիալիզացիան հաջող ի կատար ածելու համար անհրաժեշտ է
պետական արդյունաբերության ներսում միջոցների տնտեսումն
ավելացնել: Բայց ներարդյունաբերական կուտակումն ավելացնելու
համար անհրաժեշտ է պետական ձեռնարկութիւնների յեկամա-
բերութիւնն ավելացնել: Իսկ դա հնարավոր է յերկու ճանապարհ-
ով:—Պետական ձեռնարկութիւնների շահույթը կարող է աճել
կամ ապրանքների գործարանային գների բարձրացման հաշիւին,
կամ ել արդյունաբերական ապրանքների ինքնարժեքի իջեցմամբ,
բոտ վորում դրանց գինը կարող է մնալ նույնը, կամ նույնիսկ կա-
րող է իջնել: Բանվոր դատակարգին, գյուղական չքավորութիւնը
և միջակին ցածր գներն են ձեռնու, իսկ բարձր գները ոգտափա-
տ են կուլակի և նեպոմանի համար: Արդյունաբերական ապրանքների
գները բարձրացնելու ճանապարհը մենք չենք կարող բռնել: Բան-
վոր դատակարգի և գյուղացիութիւնի հիմնական ժառանգի շահելը
ի նկատի ունենալով մեր կուտակցութիւնը գների ավելի ու ավելի
իջեցման կուրսն է բռնել: Այդ պատճառով ներարդյունաբերական
կուտակման ավելացումն հնարավոր է միայն պետական արդյու-
նաբերութիւն արտադրանքի ինքնարժեքն իջեցնելու հաշիւին: Իսկ
ինքնարժեքի իջեցման մենք կարող ենք հասնել միայն պետական

ձեռնարկութիւնների մեջ աշխատանքի արտադրողականութիւնը
բարձրացնելու հիմունքով: Իր հերթին, պետական ձեռնարկու-
թիւնների մեջ աշխատանքի արտադրողականութիւնն ել ավելի
բարձրացումը ամբողջովին կախված է աշխատանքի ռացիոնալի-
զացիայից, արտադրութիւնն ու կառավարման ռացիոնալիզացիա-
յից: Աշխատանքի արտադրողականութիւնն աճումը կախված է վոր
այնքան բանվորի վարժվածութիւնն ու նրա աշխատանքի լարվա-
ծութիւնն աստիճանից, վորքան ձեռնարկութիւնների մեջ աշխա-
տանքի կանոնավոր կազմակերպումից և արտադրութիւնն տեխնի-
կայի բարելավումից: Այս կերպ, պետական արդյունաբերութիւնն
ներսում միջոցների կուտակման հարցն այժմ վերջին հաշիւով դեմ
է անում արտադրութիւնն ռացիոնալիզացիայի հարցերին:

Ի՞նչ է ապա արտադրութիւնն ռացիոնալիզացիան:

Արտադրութիւնն ռացիոնալիզացիա նշանակում է արտադրու-
թիւնն տեխնիկայի բարելավում, մեքենաների լավագույն ոգտա-
գործում և նրանց նպատակահարմար բեռնավորում (загрузка,) հոսքի և
զանազան նյութերի կանոնավոր ոգտագործում, վառե-
լիքի խնայողական ոգտագործում՝ նորագույն ձեւերով: Արտադր-
ութիւնն ռացիոնալիզացիա նշանակում է ձեռնարկութիւնների մեջ
ամենատեսակ կազմակերպչական բարելավումներ. և տեխնիկա-
կան կատարելագործումներ մտցնել (լենտային սխեմա, ստան-
դարտը, վորոնք հեշտացնում են աշխատանքը, պարզացնում և ա-
վելի արտադրողական են դարձնում այն:

Աշխատանքի ռացիոնալիզացիա նշանակում է բանվորական ու-
ժի ավելի կանոնավոր ոգտագործում, ձեռնարկութիւնն մեջ բան-
վորների միջև աշխատանքի ավելի խորը բաժանում, աշխատան-
քային դիսցիպլինայի բարձրացում, բանվորական որմա խա-
ցում, նոր, ավելի ձեռնու միջոցների ու աշխատանքի այնպիսի
ձեւերի գործադրում՝ աշխատանքի դիտական կազմակերպման հի-
մունքով (Աշ. Գ. Կ.), վորոնք բարձրացնում են նրա արտադրողա-
կանութիւնը:

Կառավարման ռացիոնալիզացիա նշանակում է մեր հիմնար-
կութիւնների և մարմինների վերակազմում՝ վորպեսզի նրանք
հարմարվեն վերակառուցման շրջանի նոր պահանջներին, նրանց
ամենատեսակ հաշվապահութիւնն պարզացում, վերահսկողութիւնն

կարգավորում, աշխատավորների վորակի բարձրացում՝ ի հաշիվ նրանց քանակի կրճատման և այլն:

Ի հարկե, չի կարելի պատկերացնել, թե ուսցիոնալիզացիային վերաբերող այս բոլոր խնդիրները կարող են անհապաղ վճռվել վերելից տրված հրամանով: Ուսցիոնալիզացիայի իրականացումը մեծ զգուշութուն, ուշադրութուն և բազմակողմանի ուսումնասիրութուն և պահանջում: Արտադրության ուսցիոնալիզացիան պետք է կատարվի արհեստակցական միությունների և ամբողջ բանվորության անմիջական մասնակցությամբ միայն: Միայն այս դեպքում մենք կկարողանանք հասնել լուրջ հաջողությունների՝ ուսցիոնալիզացիայի գործում: Արտադրության ուսցիոնալիզացիան յերկար ու գծավարին մի ճանապարհ է: Բայց և այնպես մենք այդ ճանապարհի վրա կանգնել ենք ու գնում ենք այդ ճանապարհով, համոզված լինելով, թե դա մեր տնտեսական նվաճումների ամենաճիշտ ճանապարհն է:

«Ձեռնարկության ներսում աշխատանքի կազմակերպումն հենց նոր սկզբունքներով, գիտությամբ ու պրակտիկայով ստուգված հիմունքներով՝ հանդիսանում և այն կարեւորագույն ուղին, վորի ոգնությամբ մենք կարող ենք ավելացնել ձեռնարկությունների արդյունավետությունը: Ձեռնարկությունների ուսցիոնալիզացիան, յեղած սարքավորման լայնագույն սպասարկումը, արտադրության ներսում աշխատանքի պրոցեսի լավագույն կազմակերպումը, —այդ բոլորը մեր տնտեսության զարգացման այժմյան փուլի մեջ հատկապես կարեւոր նշանակութուն են ստանում: Իսկ պետական աղարատի էթանությունը, արդյունաբերության արտադրանքի էթանությունը, —այդ բոլորն հանդիսանում են տնտեսման տխնայողության լավագույն միջոցը՝ կուտակումն ավելանալու նպատակով» (Կույրիշև):

Արտադրության ուսցիոնալիզացիան նվազեցնում է ապրանքի միավորի մշակման վրա ծախսված աշխատանքի քանակը: Դա յի հենց արտադրության ուսցիոնալիզացիայի ելությունը: Իսկ դա նշանակում է, վոր ուսցիոնալիզացիա կատարելիս առանձին ձեռնարկությունների մեջ զբաղված բանվորների թիվը կարող է կրճատվել: Սակայն պետական արդյունաբերության զարգացման պրանը զբաղված բանվորների ընդհանուր թվի հավելում է նախատեսում: Արտադրության ուսցիոնալիզացիան մեղնում կկատարվի արդյունաբերական պրոլետարիատի թվի ուղիղ աճման պայմաններում: Առանձին դեպքերում կարող է, ի հարկե, այս կամ այն

ձեռնարկության բանվորների թիվը կրճատվել: Այդ պատճառով բանվորների առանձին խմբերը կարող են ժամանակավորապես տուժել ուսցիոնալիզացիայից: Կուտակցությունն ու կառավարությունը նման դեպքերի հնարավորությունը հաշվի յեն առնում և արդեն իսկ այժմ միջոցներ են ձեռք առնվում, վորպեսզի ապահովեն բանվորների այն խմբերը, վորոնք ուսցիոնալիզացիայի շնորհիվ կազատվեն ձեռնարկությունների մեջ աշխատելուց: Այդպիսի բանվորներին ծրագրվում է արձակման նպաստ տալ՝ մեկ և կես ամսից մինչև յերեք ամիս՝ նայած չրջանների, վորպեսզի նրանք կարողանան դործ գտնել այն շրջաններում, ուր բանվորական ուժի պահանջ կա: Բացի այդ, գործի մտնելիս այդպիսի բանվորներին նախապատվություն կտրվի այլ խմբերի վերաբերմամբ:

Կրկնում ենք մեր ուսցիոնալիզացիան, ի տարբերություն կապիտալիստական ուսցիոնալիզացիայից, կատարվում է և այսուհետև և կկատարվի զբաղված բանվորների ընդհանուր թվի անընդհատ աճման պայմաններում, բանվոր դասակարգի նյութական դրության սնչել բարելավման պայմաններում:

Այդպես, միայն 1925-26, տնտեսական տարում յոշոր արդյունաբերության բանվորների թիվը մեղանում աճել է 439 հազարով: Ամբողջ արդյունաբերության մեջ օրական միջին աշխատավարձը 1925 թվի հոկտեմբերին 2.1 չերով. ուրբի եր, իսկ 1927 թ. մարտին դա բարձրացավ մինչև 2.25 չերով. ուրբի, այսինքն ավելացավ 21.3%-ով. ուստի աշխատավարձը նույն ժամանակամիջոցում ավելացավ 12.1%-ով: Վարձու աշխատանքով զբաղվող անձանց ունեցած յեկամուտների տեսակարար կշիռը տարեց տարի աճում է:—1923 թվին վարձու աշխատանքով զբաղված անձանց յեկամուտը ազգային ընդհանուր յեկամուտի 22% էր կազմում, 1923-24 թվին՝ 23.2%, իսկ 1925-26 թվին՝ արդեն 29.2%:

Բոլորովին այլ բնույթ ունի կապիտալիստական ուսցիոնալիզացիան: Գերմանական քարածխային արդյունաբերության մեջ աշխատանքի արտադրողականությունը մի բանվորին աճել է 1913 թվից 17%-ով, իսկ ուստի աշխատավարձը նույն ժամանակում ընկել է վոշ պակաս, քան 10%: Միայն 1926 թվին Գերմանիայում ուսցիոնալիզացիան ազգային յեկամուտից բանվոր դասակարգի ըստացած բաժինը պակասացրեց 4 միլիարդ մարկով: Նույնն է նրկատվում նաև մյուս կապիտալիստական յերկրներում: Կապիտա-

լիստական ռազիոնալիզացիան արտահայտվում է բանվոր դասակարգի վրա անմիջական ճնշում գործադրելով, ու կատարվում է ի հաշիվ բանվորական ուր յերկարացնելու, աշխատավարձը նվազեցնելու, արտադրության մեջ զբաղված բանվորների թիվը կըրճատելու: Մի խոսքով, կապիտալիստական ռազիոնալիզացիան ամենուրեք կատարվում է հոգուտ բուրժուազիայի և ի հաշիվ բանվորության աղքատացման:

ԱՐԶՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՐԸ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒՑԻՈՆԱԼԻԶԱՑԻԱՅԻ ԳՈՐԾՈՒՄ

ԽՍՀՄ կատարված արտադրության ռազիոնալիզացիային ուղեկցում է բանվոր դասակարգի աշխատանքի պայմանների բարելավումը և նրա բարեկեցության մակարդակի բարձրացումը: ԽՍՀՄ արտադրության ռազիոնալիզացիան ավելացնում է արտադրանքի քանակը և բարելավում է նրա վորակը, ինչնցնում է արդյունաբերական ապրանքների խնդարժեքը և նրանց գործարանային գները: Արտադրության ռազիոնալիզացիան հանդիսանում է սոցիալիստական արդյունաբերության զարգացման միջոցների լրացուցիչ աղբյուրը:

Մեր խորհրդային ռազիոնալիզացիան կատարվում է հոգուտ ամբողջ բանվոր դասակարգի ընդհանրապես: Ահա՛ ինչու մեր պայմաններում արտադրության ռազիոնալիզացիայի գործը բանվոր դասակարգի և նրա բոլոր կազմակերպությունների գործն է: Յեթե կապիտալիստական յերկրներում բանվոր դասակարգի է նրա արհեստակցական միությունների անմիջական խնդիրը իրենց նյութական դրությունը բարելավելու համար մղված պայքարն է, կապիտալի հարձակման դեմ մղված պայքարն է, — ահա ինչ ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգի և արհմիությունների մերձավոր խնդիրն է ռազիոնալիզացիայի կատարման համար մղված պայքարը, խնայողության ուժի մի արտադրության ռազիոնալիզացիայի կիրառման գործի մեջ անմիջական ու ակտիվ մասնակցությունը:

Իր անշա՛նքի արտադրական հարուստ փորձն ուղտադործելով՝ արհեստակցական միությունները պարտավոր են ոգնել մեր տընտեսական մարմիններին՝ արտադրության ռազիոնալիզացիային վերաբերող միջոցները նշելու և իրագործելու խնդրում: Դրա հետ

միասին արհեստակցական միությունները պետք է հետեն, վոր այս միջոցները ճնշեն բանվորների անհատական արտադրողականությունը, այլ վոր դրանք կատարելագործեն արտադրության տեխնիկան, բարելավեն աշխատանքի պայմանները և կանոնավոր կազմակերպեն այն:

Արտադրության ռազիոնալիզացիայի գործում հատկապես կարևոր դեր պետք է խաղան ձեռնարկությունների Փաբգործարկոմները, արտադրական հանձնաժողովները և արտադրական խորհրդակցությունները: Արտադրական խորհրդակցությունների մեջ մասնակցում են արտադրական մեծ փորձ ունեցող բանվորները, վորոնք լավ ծանոթ են իրենց ձեռնարկության գործերին և ուրիշներից ավելի լավ են տեսնում արտադրության թերություններն ու աննորմալությունները: Արտադրական խորհրդակցությունների ժամանակ ձեռնարկության աշխատանքի բացատրական և դրական կողմերի քննարկությունը, զանազան տեսակի թերությունները վերացնելու ձևերի մասին բանվորների աբա՛ծ առաջարկները՝ կարող են մեր տնտեսավարների համար վորպես գնահատելի ցուցմունքներ ծառայել՝ արտադրության ռազիոնալիզացիայի միջոցների վերաբերմամբ:

«Տնտեսական, արհեստակցական և կուսակցական կազմակերպությունները պետք է բոլոր միջոցներով նպաստեն արտադրական խորհրդակցությունների աշխատանքի բարելավմանը և պետք է հետեն, վոր արտադրության ռազիոնալիզացիայի և բարելավման ուղղությամբ արտադրական խորհրդակցությունների արած ցուցումները և կապարած վորոշումները արագ կիրպով իրագործվեն»: — Դա յի համամիութենական XՄ կոնսկանֆերանսի գիրկատիվը:

Արտադրության ռազիոնալիզացիան և խնայողության ուժի մի հանդիսանում են վորպես լրացուցիչ միջոցների աղբյուր, վորոնք կը գործադրվեն Փարրիկ-գործարանային նոր շինարարության վրա յերկրի խնդուտորիալիզացիայի տեմպն արագացնելու գործի վրա:

ԱՐԶՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՅԵՎ ԳՆ ԵՐԻԻՋԵՑՈՒՄԸ

Ոպույիցիան միանդամայն սխալ կերպով յերկրի խնդուտորիալիզացիայի ընթացքն արագացնելու լրացուցիչ միջոցների աղբյուրը արդյունաբերական ապրանքների գործարանային գների բարձ-

բացումն և համարում : Ուղղիցիայի այս գիծը սխալ և , վորովհետև
գործարանային գների բարձրացումն անխուսափելիորեն առաջ կը-
բերի նաև մանրածախ գների բարձրացում : Մանրածախ գների
բարձրացումը կտանի դեպի բանվորների ուսալ աշխատավարձի ան-
կում : Գյուղացիության չքավոր ու միջակ լայն խավերը չեն կա-
րող բարձր գներով արդյունաբերական ապրանքներ գնել : Բարձր
գներով ապրանք կարող և գնել միայն կուլակը : Դա անխուսափե-
լիորեն պրոլետարիատի և դյուղացիության հիմնական մասնայի
միջև յեղած սերտ կապի խզում առաջ կըբերի , դյուղի կողմից արդ-
յունաբերական ապրանքների պահանջը կկրճատվի և չուկան կնե-
ղանա : Իսկ չուկայի նեղացումն , իր հերթին , ծանր կանդաղառնա
արդյունաբերության զարգացման վրա ու կզնի նրան կըրկիսի
սպառնալիքի առջև :

Ահա ինչու XV կուսկոնֆերանսի բանաձևը , վոր ժխտում և
գործարանային գների բարձրացման մասին ուղղիցիայի առած
առաջարկները , ասում և հետևյալը :—«Գործարանային գը-
ների բարձրացման ձեվերով փորձել ինդուստրիալիզացիա կա-
տարել—նշանակում և մեր արդյունաբերությունը մեկուսաց-
ված , ժողովրդաանաստեթիկայի բոլոր մյուս ճյուղերից կտրը-
ված ծավալի , նրա արտադրանքի վաճառքի չուկայի ընդլայ-
նումը սահմանափակել : Դա նշանակում և զրգել , վոր մանրա-
ծախ գներն ավելի բարձրանան ու գրանով հենց աշխատավար-
ձի ուսալ մակարդակն իջեցնել , դյուղը քաղաքի դեմ կանգնեց-
նել , դյուղի շերտավորումն ու ժեղացնել՝ արդյունաբերական
ապրանքները դյուղի ավելի միջոցավոր խավերին միայն մատ-
չի ի դուրսել : Դա նշանակում և իրենք (այսինքն*) համար նախա-
դրյալներ ստեղծել և , վերջին հաշվով , ինդուստրիալիզացիայի
բուն խնդրի իրականացումն հենց անհաջողության մատնել» :

Գործարանային գների իջեցումը բոլորովին հակառակ հետևանք-
ներ և ունենում : Կուսակցությունն ամուր ու հաստատ կերպով վա-
րում և գործարանային ու մանրածախ գների իջեցման քաղաքակա-
նությունը : Այս տարի արդյունաբերության մեջ արտադրության
ինքնալիքները 26 տոկոսով և մանրածախ գները 10 տոկոսով մենք
իջեցրինք : Ի հարկե գների իջեցման բնագավառում մեր այս նվա-
ճումները գեո անբավարար են , ձեռք բերված արդյունքների վրա
կանգ առնել մենք չենք կարող : Մեք պետք և այսուհետև ել ավելի
համառությունով ու հաստատակամությամբ ավելի իջեցնենք մեծա-
ծախ ու մանրածախ գները : Առանձին հաստատակամությամբ և յե-

*) Թղթադրամների արժեքի անկում :

ռանգով մենք պետք և իջեցնենք արտադրության ինքնալիքներ , վո-
րովհետև այս ուղղությամբ կուսակցության տված դիրեկտիվներն
առաջմա ի կատար են ածված կեսից ել պակաս չափով (այս տարի
ծրագրված էր իջեցնել 5 %-ով , իսկ մենք իջեցրել ենք միայն
2 %-ով) :

Արդյունաբերական ապրանքների գների իջեցումը բանվորների
ուսալ աշխատավարձի բարձրացման միջոց , բանվորության ու
դյուղացիության զոդումն ամրացնելու միջոց և հանդիսանում :
Գների իջեցումը լավագույն ագիտացիան և հանդիսանում բանվոր-
ներին և դյուղացիական մասսաներին սոցիալիստական շինարարու-
թյան գործի մեջ քաշելու համար :

Ահա՛ ինչու արհեստակցական միությունները պետք և անխոնջ
պայքար մղեն գներն իջեցնելու , վերադիր ծախսերն իջեցնելու , մեր
սոստերական ապարատներն կանոնավոր ու կծան կաղմակերպելու
համար : Արհմիությունները պետք և պայքարեն , վոր մեր սոստերա-
կան կաղմակերպությունների մեջ արդյունաբերական ապրանքնե-
րի վրա բարձր վերադիրներ չդրվեն , պետք և հետևեն , վոր այդ
կաղմակերպությունները կուսակցության տված դիրեկտիվները՝
գներն իջեցնելու մասին , կանոնավոր ու անչեղ կատարեն :

ՊԱՅԲԱՐ ԲՅՈՒՐՈՂԱՏԻՋՍԻ ԴԵՍ

Սոցիալիստական շինարարության ասպարիզում մեզ առաջա-
դրվող խոշոր կարևորություն ունեցող բոլոր խնդիրները մենք
չենք կարող իրադրվել , յեթե վճռական ու անողոր պայքար չմղենք
մեր պետական և սոստերական հիմնարկությունների մեջ յեղած
բյուրոկրատիզմի դեմ :

«Որհնդգային իշխանության դոյություն ամբողջ ժամա-
նակաշրջանում բյուրոկրատիզմը խոշոր չարիք և հանդիսացել :
Այդ չարիքն էլ ավելի վտանգավոր և դառնում ներկայումս ,
յերբ յերկիրը ձեռնարկում և իր անտեսական ամբողջ կյանքի
վերակառուցման գործին : Բյուրոկրատական ապարատի հըս-
կայական արժեքը , շինարարության անհետաձգելի հարցերի
լուծման չափազանց քաշբուխը , կուսակցության և պետական
իշխանության դիրեկտիվների հաճախակի խեղաթյուրումը ,
այդ բոլորն ամենալուրջ արգելքներ են հանդիսանում շինա-
րարության հետագա ճանապարհի վրա : (XV կուսկոնֆերան-
սի բանաձևից) :

Ահա՛ ինչու պետական և տնտեսական ապարատի մեջ բյուրոկրատիզմի դեմ պայքար մղելն այժմ առանձնապես կարևոր նշանակություն է ստանում: Արհեստակցական միություններն իրենց ստորին բլիճներին՝ ֆարգործարկումների, տեղիումների, միջոցով շատ բան կարող են անել մեր պետական և տնտեսական մարմինների մեջ բյուրոկրատական սնանոցը յերևույթներն արմատախիլ անելու ուղղությամբ:

Մեր հիմնարկությունների աշխատանքի ամենատեսակ մանր թերություններն ու ալյանդակություններն ուղղելուն զուգընթաց՝ կուսակցությունը դրել է այն հարցը, Վոր «տնտեսության կառավարման ապարատի՝ կառուցման ամբողջ սխառմը վերանայվի»՝ «այդ սխառմը բարելավելու, առավելագույն չափով այն պարզացնելու ու եփանացնելու նպատակով»:

Ավելորդ է խոսել այն մասին, Վոր մեր պետական և տնտեսական հիմնարկությունների մեջ իշխող բյուրոկրատիզմից և քաշքըռուկից հաճախ տուժում են բանվորները և գյուղացիները ամենակենսական, ամենամահիջական շահերը:

Խորհրդային հիմնարկությունների մեջ բյուրոկրատիզմ առաջ բերող հիմնական պատճառներից մեկը հանդիսանում է մեր ընդհանուր կուլտուրական հետամնացությունը, բանվոր դատակարգի մեջ լավ պատրաստություն ունեցող կուլտուրական ուժերի պակասը: Բանվորական բոլոր կադմակերպությունների և հատկապես արհեստակցական միությունների խնդիրը՝ բանվորության միջկից աշխատավորների անհրաժեշտ կադրեր պատրաստելն է, նրանց սովորեցնելն է, մեր տնտեսավորության ու կառավարման բոլոր ասպարեզների ղեկավար դիրքերի համար նրանց առաջ քաշելն է: Մեր պետական և տնտեսական հիմնարկությունների ծառայողների և աշխատակիցների մեծ մասը կազմված է այն աշխատավորներից, Վորոնք հին ռեժիմի ապարատների մեջ են աշխատանքի սովորել և Վորոնք իրենց այդ սովորույթները տեղափոխել են մեր հիմնարկությունները: Այդ պատճառով էլ զարմանալի չէ, Վոր յերբեմն մեր հսկայական բյուրոկրատական մեքենան զնաւում է Վոչ այն կողմը, ղեպի ուր նրան ուղղում ենք մենք: Մենք պետք է հին աշխատավորներին փոխարինողներ պատրաստենք: Այս խնդիրն իր ամբողջ հասակով կանգնած է արհեստակցական միությունների

առաջ, Վորոնք բանվորական լայն մասսաների համար տնտեսավարման ու կառավարման իսկական դպրոց են հանդիսանում:

«ՄԱՍՍԱՆԵՐԻՆ ԱՎԵԼԻ ՄՈՏԻԿ» ԼՈՋՈՒՆԳԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

«ԽՍՀՄ» ամբողջ տնտեսությունը վերականգնման պրոցեսից վերակառուցմանն անցնելու դժվարությունները արհմիություններինց առանձնապես լարված աշխատանք են պահանջում՝ բանվորական մասսաներին լայն չափերով դաստիարակելու և լուսավորելու, այդ մասսաների հետաքրքրությունը բանվոր դասակարգի ընդհանուր խնդիրների վերաբերմամբ ավելի բարձրացնելու, սոցալիստական շինարարության ամբողջ դործի մեջ (խորհուրդներ, տնտեսական մարմիններ, կոոպերացիա և այլն) բանվորական մասսաներին ավելի լայն չափերով մասնակից դարձնելու ուղղությամբ»:— Ահա՛ դա յի այն հիմնական պիւժը, Վոր ընդունել է Արհմիությունները VՍ համագումարը, մի գիծ, Վորով պետք է ղեկավարվեն արհեստակցական միություններն իրենց գործնական աշխատանքի ընթացքում:

Մեր յերկրում սոցիալիզմի կառուցման հսկայական աշխատանքը պահանջում է, Վոր միլիոնավոր աշխատավորներն ամենաակտիվ մասնակցություն ցույց տան այս գործին: Լենինն ուսուցանում էր, Վոր սոցիալիստական շինարարության գործը հաստատուն ու հաջող առաջ կրնա ընթանա միայն այն դեպքում, յիթե մենք մեր տնտեսավարման և կառավարման բոլոր ճյուղերի մեջ միլիոնավոր մասսաներին դրավենք: Արհեստակցական միությունները միայն այն դեպքում կարող են սոցիալիստական շինարարության գործի համար աշխատավորների լայն մասսաներին նախապատրաստել, նրանց քաշել ու նրանց մասնակցությունն առահովել այդ գործի մեջ, յիթե գրանք իրենց ամբողջ գործունեւությունը, իրենց ամբողջ ապարատը հարմարեցնեն աշխատավորների շահերի առօրյա ու բազմակողմանի սպասարկմանը:

«Ավելի» մոտիկ, մասսաներին, ավելի ուշադրություն դարձրել նրանց տնտեսական ու կենցաղային շահերին, ավելի լրիվ սպասարկել նրանց, բարձրացրել նրանց կուլտուրական մակար-

գալիք, —այլ բոլորն առաջիկա պես արհեստակցական միություն-
հիմնական խնդիրն են հանդիսանում»:

«Ավելի մոտիկ մասսաներին», —ասա հիմնական լուրերը,
վորի իրադրութիւնն անշուշտ կապահովի մեր հաղթանակը սոցիա-
լիստական շինարարութեան ֆրոնտում:

ԻՆՉՊԵՍ ՄՇԱԿԵԼ III ԳԼՈՒԽԵԼ

Այս գլխի մշակման հիմնական խնդիրն այն է, վոր, յեւնեւով
այն դրութիւն, թե մեր յերկիրը՝ պրոլետարիատի զիկտատուրայի
յերկիրը, ունի «լիակատար սոցիալիստական հասարակութիւն կա-
ռուցելու համար անհրաժեշտ բոլոր տվյալները» (Լենին), — լու-
սաբանել, թե ինչ վիճակի մեջ է մեր ժողովրդատնտեսութիւնը
և թե ինչ դեր ունեն միությունները սոցիալիստական շինարարու-
թեան հաղթանակի համար վարած պայքարի մեջ (Համկոմկուսի (բ)
XIV համագումարի ու XV Կուսկոնֆերանսի և Արհմիությունների
VII համագումարի վորոշումների համաձայն):

Սոցիալիստական շինարարութեան տվյալ ժամանակաշրջանի,
վարպես վերակառուցման ժամանակաշրջանի առանձնահատկու-
թիւնները և նրա հիմնական պրոբլեմները (ինդուստրիալիզացիա,
խնայողութեան ուժիւ, գների իջեցում, կոոպերացում, արտա-
դրութեան ուստիոնալիզացիա և այլն) անհրաժեշտ է յուրացնել:
Դրա հետ միասին պետք է պարզել թե բանվորութեան լայն մաս-
սաները միացնող միութիւնները ինչ մասնակցութիւն պիտի ու-
նենան սոցիալիստական շինարարութեան ամբողջ աշխատանքի մեջ:

Այս հարցերը մշակելիս պետք է նկատի ունենալ խորհրդային
պետութեան առանձնահատկութիւնները և բանվորական մասսա-
ների ունեցած դերը նրա մեջ (գլուխ I և II): Հարցերի բազմազա-
նութիւնն ու բարդութիւնը հնարավորութիւն չեն տալիս բազ-
մակողմանիորեն սպասել գրանց մի գլխի մեջ: Պետք է ի նկատի
ունենալ, վոր սոցիալիստական շինարարութեան մեջ միութիւնների
ունեցած մասնակցութեան բազմաթիւ հարցերի կոնկրետ ու ման-
րամասն լուսարանութիւնը կտրվի սույն ձեռնարկի հետագա մե-
ջաբը գլուխների մեջ:

Վերջում պետք է տվյալ գլխից վրէժ միայն յեզրակացութիւն-
ներ հանել (սոցիալիստական շինարարութեան ուղիները և արհ-
միութիւնների դերն այս խնդրում), այլ և պետք է բոլոր նախորդ

գլուխների յեզրակացութիւնները ընդհանրացնել: Դրա համար
պետք է վերհիշել արհմիութիւնների խնդիրների և բանվորական
մասսաների դրութեան զարգացման ետպները կապիտալիզմի և
պրոլետարիատի զիկտատուրայի պայմաններում՝ հիշելով այս կամ
այն ժամանակաշրջանի վրէժ միայն բնութիւն, այլ և այդ ժամանա-
կաշրջանում, արհմիութիւնների մեջ միացած բանվորական մաս-
սայի ունեցած դերը նրա ակտիւութիւնն ու ինքնագործունեյու-
թիւնը:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

1. Կազմել ԽՍՀՄ հիմնական շինարարութեան համար արված
դրամական հատկացումների բաշխման գիւղարմը:
2. Վերլուծել գների իջեցման վերջին տվյալները:
3. Տվյալ ձեռնարկութեան մեջ խնայողութեան ուժիւ և ու-
ցիոնալիզացիա մացնելու արդիւնները քննել:
4. Պատի լրագրում «Ինչպե՞ս և կատարվում ուցիոնալիզացիան
մեզ մոտ» վերնագրով հոգված գրել:

ՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ինչո՞ւ մեզնում ասում են, թե մենք վերականգնման ժա-
մանակաշրջանը ավարտել ենք և մեր ամբողջ ժողովրդատնտեսու-
թիւնը ռեկոնստրուկցիայի ժամանակաշրջանն է թեւակոխել:
2. Վո՞րոնք են սոցիալիստական շինարարութեան հիմնական
ուղիները մեր յերկրում:
3. Ինչումն է մեր տնտեսական շինարարութեան պլանայնու-
թեան նշանակութիւնը:
4. Ինչո՞ւմ են մեր տնտեսական աճման առանձնահատկու-
թիւնները:
5. Վորո՞նք են սոցիալիստական շինարարութեան ուղիները
գյուղում:
6. Ինչո՞ւմ են մեր յերկրի ինդուստրիալիզացիայի նշանակու-
թիւնը:
7. Ինչո՞ւ պետք է արտագրութեան ուցիոնալիզացիա կա-
տարվի:

8. Ինդուստրիալիզացիան և սոցիալիզացիան ինչով են կապ-
ված աշխատանքի հարցերի հետ:

9. Գնեքի լիցենզիայի դրժում ի՞նչ մասնակցութիւնն են ունե-
ցում միութիւնները:

10. Ի՞նչ են տնտ. միութիւնները՝ արդյունաբերութեան և
կոոպերացիան մէջ ինտելեկտիւան ունեցած իրաւորձեւութեան համար:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

- * Христоматия по профграмоте, вып. II.
- * С. Крылов. — Индустриализация страны, хозяйственные
затруднения режим экономии.
- * А. Андреев. — Индустриализация страны, режим экономии
и профсоюзы.

ԱՎԵԼԻ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

- * Ленин. — О кооперации (կա հաշերեն թարգմանութիւնը):
- * Рыков. — Хозяйственное положение страны и задачи партии
(доклад на XV партконференции).
- * Революция Пленума ЦК ВКП(б) о снижении цен и т. д. (фев-
раль 1927 г.).
- * Индустриализация страны и узловые вопросы союзной работы.
Сборник, изд. ВЦСПС.
- ** Кантор. — Пути индустриализации и новая оппозиция.
- ** Яковлев. — Индустриализация и сельское хозяйство.
- ** Калинин. — Доклад IV Съезд Советов СССР.
- ** Контрольные цифры.

32.290

ԳԻՆԸ 35 ԿՈՊ.